

UNDERSØGELSE AF FARUM ARENA

Jens Høyer-Kruse og Bjarne Ibsen

2014:8

MOVEMENTS

Undersøgelse af Farum Arena

Jens Høyer-Kruse

Bjarne Ibsen

Undersøgelse af Farum Arena

Jens Høyer-Kruse og Bjarne Ibsen
Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund,
Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet

Udgivet 2014
ISBN 978-87-93192-12-6

Serie: Movements, 2014:8
Serieudgiver: Institut for Idræt og Biomekanik

Forsidefoto: Getty Images
Forsidelayout: UniSats
Opsætning: Lone Bolwig

Tryk: Print & Sign, Odense

Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund (CISC) er en videreførelse af forskningscenteret Idrætsforsk, som blev oprettet på Gerlev Idrætshøjskole i midten af 1970'erne. Idrætsforsk gennemførte allerede i begyndelsen af 1980'erne den første undersøgelse af idrætsfaciliteter i Danmark som en del af en større undersøgelse af idrætten i Ringsted Kommune. Senere gav forskningen på Idrætsforsk idé til opførelsen af Bevægelseshuset ved Gerlev Idrætshøjskole og Gerlev Legepark, der har været inspiration for det nybrud i idrætsarkitekturen, som har fundet sted i Danmark de seneste mange år. Forskerne på Idrætsforsk stod også for den første europæiske konference om idrætsfaciliteter, der blev afholdt i 1993 i København. Siden da har forskningscenteret gennemført flere undersøgelser, som er relevante for denne undersøgelse. Det gælder undersøgelser af brugertilfreds på idrætsanlæg og af kvinders ønsker til de rum og lokaler, de dyrker idræt og motion i. Begge undersøgelser er finansieret af Lokale- og Anlægsfonden. Siden 2007 har CISC gennemført en lang række undersøgelser af idrætsfaciliteter i danske kommuner og har derigennem opbygget yderligere ekspertise indenfor dette område. Centeret har også stået for flere store undersøgelser af kommunal idrætspolitik. Se mere om forskningscenterets forskningsprofil på www.sdu.dk/cisc.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	5
2. Farum Arena	6
3. Interview med personale i Farum Arena	8
4. Interviews med interessenter til Farum Arena	11
5. Spørgeskemaundersøgelser af Farum Arenas brugere	16
6. Kortlægning af anvendelsen af Farum Arena.....	23
7. Opsummering	32
8. Fordele og ulemper ved forskellige drifts- og ejerformer for Farum Arena.....	33
Bilag 1 – Figur 6.2 og 6.3	39
Bilag 2 – Figur 6.4 og 6.5	40
Bilag 3 – Responsum vedrørende juridiske rammer for etablering og drift af idrætsfaciliteter.....	41

1. Indledning

Idrætsfaciliteterne har stor betydning for mange borgeres idrætsliv og deltagelse i forskellige kulturelle aktiviteter. Faciliteterne er mange steder vor tids 'forsamlingshus', som udgør den fysiske og institutionelle ramme for mange forskellige idræts- og kulturaktiviteter, møder af enhver slags samt forskellige arrangementer og events. Idrætsfaciliteterne bruges både af kommunale institutioner (skoler, SFO mv.) og mange forskellige foreninger og organisationer.

Mange idrætsfaciliteter er imidlertid udfordret af flere forhold: For det første har de svært ved at skaffe de nødvendige indtægter til at kunne renovere og forny faciliteten. For det andet viser studier, at mange faciliteter ikke benyttes i det omfang, som de kunne. For det tredje har mange faciliteter svært ved at omstille sig til nye idrætsaktiviteter og måder at dyrke idræt og motion, der adskiller sig fra de aktiviteter og organiseringsformer, som faciliteten oprindeligt blev bygget til. Det antages, at mange af idrætsfaciliteterne i Furesø Kommune oplever de samme udfordringer.

Formålet med denne undersøgelse er at kvalificere beslutningsgrundlaget for, hvordan Farum Arena kan udvikles, så den får en endnu højere anvendelse, end den allerede har, bedre tilgodeser nye idræts- og motionsformer og derved skaber et bedre økonomisk grundlag for faciliteten. Undersøgelsen omfatter flere dele:

- Observationer på faciliteten og interview med ansatte på Farum Arena.
- Interviews med interessenter til faciliteten, herunder skoler, foreninger og andre jævnlige brugere.
- Spørgeskemaundersøgelse til besvarelse af facilitetens brugere opdelt på børn og voksne.
- En 'kortlægning' af facilitetens anvendelse i løbet af en uge.

Interviewene og spørgeskemaundersøgelsen tager især sigte på at belyse:

1. Farum Arenas anvendelse: Hvem der bruger faciliteten, hvad den bruges til, hvor meget den bruges samt tilfredsheden med benyttelsen blandt brugerne, samt
2. Farum Arenas udfordringer: Hvad er de væsentligste udfordringer, og hvad kan man gøre for at anlægget får en endnu større benyttelse, end den allerede har, og imødekommer nye idræts- og motionsbehov.

Resten af notatet vil være struktureret jf. undersøgelsens forskellige dele. På baggrund af analysen af data og informationer fra de første dele af undersøgelsen foretages en vurdering af fordele og ulemper ved forskellige ejer- og driftsformer i forhold til at udvikle Farum Arena med sigte på at opnå en større benyttelse; herunder at tilgodese nye idræts- og motionsformer. Denne del af analysen knytter an til den juridiske analyse af forskellige ejer- og driftsformer, som professor Karsten Naundrup Olesen fra SDU har gennemført for Furesø Kommune (se Bilag 3).

Når det færdige notat foreligger, vil der blive afholdt en workshop for en mindre gruppe af personer, der enten har ansvar for eller benytter Farum Arena for at diskutere analysen og komme med forslag til en optimering af faciliteten, som analysen har inspireret til.

2. Farum Arena

Farum Arena blev indviet i november 2000. Arenaen er en sammenbygning med og tilbygning til den bestående hal i Stavnsholt, som ligeledes er nyrenoveret (se: <http://www.farum-arena.dk>). Farum Arena er indrettet med en kæmpe idrætshal (dobbelthal, der kan opdeles), endnu en idrætshal, en gymnastiksal og et bordtennisrum samt VIP-lounge. Idrætshallen kan indrettes på flere måder, spændende fra aktiviteter i en stor åben dobbelthal med plads til to håndboldbaner og tilskuerpladser til ca. 500 tilskuere, over til én hal indeholdende ca. 3.000 tilskuere og mulighed for opvisningsbaner i flere forskellige idrætsgrene. Der er også mulighed for anden kulturel aktivitet såsom teater, koncerter, messer/konferencer, udstillinger og anden form for større forsamling.

Farum Arena ejes og drives af Furesø Kommune. Den ledes af en kommunal områdeleder, som udover at lede driften af arenaen også varetager en række administrations og stabsfunktioner i forvaltningen og arbejder på tværs i kommunen og med eksterne parter i en række projekter. Farum Arena er tildelt 2,7 årsværk, der varetages af teknisk service medarbejdere i daglig tale halpersonale. De 2,7 årsværk suppleres med arbejdskraft i form af timeansatte, som finansieres gennem udlejning af Farum Arena.

Tabel 2.1. Fakta om Farum Arena (kilde: Alm, Jens: Danske arenaer - Lejevilkår ved internationale idrætsarrangementer, IDAN 2011).

Anlægsejer:	Furesø Kommune
Driftsherre:	Furesø Kommune
Opførelsespris:	180 mio. kr. *
Erfaring med større internationale idrætsarrangementer:	EM i håndbold - kvinder Danish Open badminton flere gange Bordtennis flere gange EM rulleskøjter Større breddeidrætsturneringer og -opvisninger
VIP-kapacitet:	1 VIP-lounge 150 VIP-tilskuere 150 spisepladser
Total restaurationskapacitet:	300 (150 + VIP-spisepladser)
Tv- og pressefaciliteter:	4 faste platforme til tv-kameraer, tele- kommunikationslinjer, mulighed for dobbelt produktion
Øvrige disponible lokaler (til møder, behandlere, dopingkontrol, presse, etc.):	Konferencerum, mødelokaler, presserum, spillerlounge, dopingkontrolrum, samaritrum
Haller og idrætslokaler (anvendes til kampe, større arrangementer, træning, opvarmning, bespisning etc.):	Hal 1+2 (arenaen 45 x 47 m) Stavnsholthallen Hal 3 (22 x 43 m) Hal 4 gymnastiksal 20 x 20 m Hal 5 bordtennislokale 20 x 20 m
Parkeringsforhold:	Ca. 400 faste p-pladser
Eventuelle bygge- og moderniseringsplaner:	N/A

Farum Arena har udførlig og offentligt tilgængelig information omkring sine lejevilkår på sin hjemmeside. Her opstilles ikke blot lejevilkår ved eventuelle arrangementer for én, respektive flere dage, men også angiver særskilte priser for bl.a. rengøring, opstilling af stole og mobile

tribuner, brug af teknisk udstyr mv.

Ingen andre danske arenaer ud over Farum Arena offentliggør deres priser for leje af arenaen ved idrætsevents over en hel uge. Denne diskretion kan bl.a. hænge sammen med et ønske om prisfleksibilitet i forhold til, hvilken type af arrangement der skal afvikles, og et eventuelt tilhørende kommunalt/offentligt engagement. Desuden kan den generelle tilbageholdenhed med prisoplysninger bunde i konkurrenceforhold arenaerne imellem herunder en frygt for, at faste, offentligt tilgængelige priser kan vanskeliggøre tiltrækningen af attraktive arrangementer.

Samtidig gør sammenblandingen af kommunale kulturpolitiske formål, hvor priserne for events i mange tilfælde kan være en politisk beslutning, samt arenaernes generelt blandede ejer- og driftsforhold det ofte vanskeligt for arenaerne at definere en egentlig markedspris for leje af arenaen til internationale events. I flere tilfælde er der snarere tale om en intern postering i kommunen, hvor arenaens driftsudgifter til at huse det pågældende arrangement blot skal dækkes, eller hvor kommunen stiller sin egen facilitet gratis til rådighed for arrangementer, hvor kommunen indgår i arrangementet med en rolle som officiel værtsby. Der er generelt tegn på, at arenaer med kommunale driftsherrer er mere villige til at give prisoplysninger i forhold til kommercielle driftsherrer¹.

¹ Alm, Jens: Danske arenaer - Lejevilkår ved internationale idrætsarrangementer, IDAN 2011

3. Interview med personale i Farum Arena

Som led i de indledende undersøgelser blev der gennemført interviews med personale på Farum Arena og i Furesø Kommune, der beskæftiger sig med og har indsigt i faciliteten. Formålet med disse interviews var a) at give en indsigt i, hvordan faciliteten fungerer og drives i bred forstand, b) at få de interviewedes vurdering af, hvilke udfordringer Farum Arena står over for, og c) at få de ansattes forslag til, hvordan faciliteten imødekommer disse udfordringer. Interviewene gennemførtes over to dage – enkeltvis og i gruppe. Der er foretaget interview med Jakob Hermansen, som er driftsleder af arenaen, samt interview med de fire ansatte halpersonale: Iørn, Carsten, David og Christian. I det følgende gennemgås kort de forskellige temaer fra de fem interviews og væsentligste resultater herfra.

Om mulighederne for at sikre mere aktivitet i Farum Arena

På spørgsmålet om hvem der har ansvaret for at skabe aktiviteter i Farum Arena er det ifølge personalet kommunens primære rolle at stille rammer til rådighed for aktiviteterne:

”Det er der flere der har. Altså hvis man populært skal sige det, så faciliterer vi andres aktiviteter, som det står i dag. Vi lægger rammerne og prøver at give en så god service som overhovedet muligt for de enkelte brugere, der kommer. Det kan være skolerne, det kan være foreningerne, og det kan være folk udefra, som ønsker at anvende det til deres arrangement.” (Personale)

De ansatte ser sig således ikke som direkte ansvarlige for at udvikle aktiviteter i arenaen. I relation til dette er det ligeledes uklart for personalet, hvilke målsætninger og hvilken overordnet strategi for Farum Arena, der styres efter. Denne uklarhed kan hænge sammen med en personalemæssig omstrukturering, hvor en ledende halinspektør er stoppet, og hvor stillingen ikke er blevet genopslået men delvist erstattet af den kommunale driftsleder, der også har opgaver andre steder i kommunens administration. Overgangen har ikke været problemfri, hvilket der vendes tilbage til senere.

På aktivitetssiden er der dog også sket forandringer siden det omtalte ledelsesskifte. Især er antallet af aktiviteter i weekender blevet kraftigt forøget:

”Altså der er ingen tvivl om, at vi har måske fordoblet vores aktivitetsniveau med hensyn til arrangementer i forhold til sidst år ...” (Personale)

Det er dog ikke uden konsekvenser, bl.a. for arenaens andre brugere, som risikerer at få afløst træninger og andre aktiviteter for at gøre plads til andre større arrangementer. Der bliver dog gjort forsøg på at finde andre haller i kommunen for at komme de afløste foreninger i møde og hjælpe dem med at opretholde deres aktiviteter.

På spørgsmål om hvilke tiltag personalet gør for at arbejde med at forbedre driften af Farum Arena, har antallet af indtægtsgivende arrangementer således været stigende. I det daglige forsøges det også at optimere på omkostningssiden, hvor forbruget af el og vand er et konstant indsatsområde sammen med den løbende vedligeholdelse af de fysiske rammer.

Om dialogen med andre parter

Dialogen med arenaens foreninger såvel som andre brugere opfattes positivt af halpersonalet. Halpersonalet anser dialogen for en vigtig men dog samtidig udfordrende opgave for dem. For de kan have vidt forskellige tilgange til kontakten til foreningerne og de andre brugere. Det kan således forekomme, at foreningerne laver individuelle aftaler med de ansatte, som indbyrdes ikke har aftalt helt faste retningslinjer for, hvad der kan aftales, og hvilke vilkår halpersonalet skal følge overfor de daglige brugere.

Om arenaens udfordringer

Udfordringen ligger dermed ikke så meget mellem halpersonalet og brugerne – men nærmere mellem halpersonalet. Her er vi således tilbage ved de udfordringer, der skyldes den personalemæssige omstrukturering, som personalet har været i gennem. Der hersker en vis usikkerhed for mange opgavers ansvarsfordeling og de enkeltes rollefordeling blandt personalet.

Med en ny driftsleder og ledelsesstil er der opstået usikkerhed om rolle- og ansvarsfordelingen hos halpersonalet og dermed uklarhed i de aftaler, der kan indgås med de daglige brugere. Usikkerhederne forstærkes af manglende kommunikation på tværs af personalet samt manglende forventningsafklaring i forhold til den indbyrdes fordeling af opgaver og ansvar. Dette går ud over de aftaler, der indgås med brugere – både foreninger, skoler og andre brugere – der oplever aflysninger af deres aktiviteter, dobbelt-bookinger eller glemte aftaler. Udfordringer som de ansatte nok er klar over på et plan:

”Vi er jo fem fuldstændig forskellige.[...] Vi kan virkelig godt lide hinanden, og vi har det godt sammen, men vi mangler at give et anførerbind til en.” (Personale)

En del af løsningen kan også komme fra et bedre booking (og afbooking) system, som tager højde for alle brugerne, herunder også skolerne:

”Først og fremmest så er det jo i dagtimerne, at vi har skolerne ovre. Der er det meget skolerne selv, der fordeler og kommer herover, og det kan være meget uhensigtsmæssigt, fordi jeg ikke har føling på, hvornår de ikke kommer. Og der kunne man måske bruge det til noget. Igen denne her tilbagemelding på at vide, hvornår har vi huller, så vi kunne prøve at fylde det ud på en eller anden måde. Det bør man tænke ind i systemet. Så er der institutioner, de henvender sig til skolen og bruger det inden kl. 15-16 stykker. Det sidste, det er det her med, at man bruger det til mødeaktiviteter, til afvikling af fest osv. Og det gør man, fordi det er nogen gode faciliteter. Det sidste går så gerne ud over nogen foreningerne, og det går også ud over skolerne, fordi der er jo noget opstilling osv. Men mit indtryk det er, at det er enormt fleksibelt, hvis især man kommer i god tid til foreningerne og siger,” Vi har det her, og det vil vi godt afvikle. Vi vil godt forsøge, hvis I har mod på det, at finde noget alternativ plads til jer.” (Personale)

Helt overordnet tegner interviewene med de ansatte et billede af en gruppe dedikerede ansatte, som er stolte over deres arbejde, men som er udfordret af manglende indbyrdes kommunikation og ansvarsfordeling i deres virke. Samtidig sørger de for de fysiske rammer til række brugere, der benytter arenaen gratis – men som må afstå fra deres aktiviteter fra tid til anden for at gøre plads til indtægtsgivende arrangementer i weekender og enkelte hverdage.

4. Interviews med interessenter til Farum Arena

Tredje del af undersøgelsen omfattede interviews med skoler, foreninger og andre jævnlige brugere af faciliteten. Formålet med disse interviews var at få brugernes vurdering af Farum Arena, deres ønsker til facilitetens udvikling samt deres holdning til, hvordan faciliteten imødekommer de udfordringer, Farum Arena står overfor i disse år. Der blev gennemført et gruppeinterview med de primære idrætsforeninger og telefoninterview med to skoler. Udover en række foreninger, servicerer Farum Arena også den kommunale Stavnsholtskole og den private Marie Kruses Skole (gymnasiet), som benytter lokalerne i dagtimerne. Følgende foreninger benytter Farum Arena i eftermiddags- og aften timerne samt i udvalgte weekender:

- Farum Håndbold
- Farum Boldklub
- Rulnord
- Værløse Basketball Klub
- Farum Frisbee Klub
- Farum Gymnastikforening
- Furesø Bordtennis Klub
- Farum Cats
- Kompas
- Tamilsk Venskabs Forening

Alle foreningerne er organiseret under Furesøens Idræts Råd (FIR), som er en paraplyorganisation for idrætsforeningerne i Furesø Kommune (<http://firsport.dk/>). Ved gruppeinterviewet med foreningerne var der repræsentanter til stede for FIR, Farum Gymnastikforening, RulNord og Farum Håndbold. Der blev ligeledes gennemført interviews med repræsentanter fra Marie Kruses Skoles gymnasium og Stavnsholtskolen. Gennemgangen af interviewene er ligeledes opdelt efter de temaer, som vi kom ind på under interviewet.

Om rammerne

Foreningerne er meget tilfredse med de fysiske rammer i arenaen, både hvad angår funktionaliteten og størrelsen af anlægget:

”Det er jo nogle fantastiske faciliteter, når man sammenligner med andre kommuner, altså det at have 3 haller, altså nu bruger vi jo så typisk kun hal 2 og 3 til træning, og så har vi så nogle stævner, hvor vi også bruger hal 1 engang imellem.” (Foreningsrepræsentant)

”Det giver jo en mulighed for at lave arrangementer, som er udover hvad vi ellers kunne, altså vores, både vores ungdomsstævne i foråret, hvor der bliver spillet i 3 haller samtidig. Den kommende weekend med opstartsstævne og håndboldskole i sommerferien og sådan nogle, hvor der bare er gang i alle aldre samtidig, hver weekend og i sommerferien.” (Foreningsrepræsentant)

Gymnastikken kunne dog godt bruge mere plads, end den der er til rådighed i Hal 4 (gymnastiksalen), mens håndbolden efterspurgte mere plads til opvarmning i forbindelse med træninger og stævner.

De to skoler er ligeledes meget tilfredse med Farum Arena som skole-hal og facilitet:

”Vi oplever den som supergod. Vi kan ikke stille badminton-net op – så vi kan ikke planlægge badminton. Og volleybanerne kunne godt være lagt på den anden led. Det er jo lidt en luksushal.” (Skolerepræsentant)

”Vi oplever Farum Arena meget positivt. Det er højt niveau og kvalitet. Det er meget fine faciliteter at have fire haller. Det bedste er, at du har så mange kvadratmeter og haller, så du kan køre en hel årgang med idræt samtidig med højt niveau og kan dele dem op i forskellige haller.[...] Det er svært at sige noget negativt om arenaen, faktisk.” (Skolerepræsentant)

I forhold til de sekundære rum i Farum Arena (klublokaler, omklædningsrum, mødelokaler osv.) er foreningerne ligeledes meget enige om deres vigtighed. Både når det handler om klublokaler, mødelokaler og omklædningsrum. De sidstnævnte måtte dog godt være mere tilgængelige for foreningerne, som mener, at de for det meste er aflåste. Der savnes også steder, hvor det sociale kan dyrkes. Især ønsker foreningerne, at arenaens cafeteria kunne være mere åben – eller at der i det mindste var automater, hvor der kunne trækkes kaffe, sodavand og lignende.

Om aktiviteterne

Det vigtigste for foreningerne, når de skal udbyde aktiviteter i Farum Arena, er at kunne få haltid nok til at svare på den store efterspørgsel, som de oplever:

”Det er faktisk det, der er det helt kritiske, vi kan ikke få den hal tid, vi egentlig gerne vil have. Vi må stoppe for medlemmer, fordi vi kan simpelthen ikke rumme flere med de få tider, vi har.” (Foreningsrepræsentant)

Ifølge foreningerne er der meget stor søgning på tider i arenaen, og den er ifølge dem fuldt booket det meste af indendørs-sæsonen. Skolerne mærker også presset for at kunne få mere tid i arenaen:

”Der er virkelig rift om tiderne – og det er også derfor, vi ender med at have idræt om fredagene fra 14 til 16, for det er jo virkelig et dårligt tidspunkt. Men det er simpelthen fordi, der ikke er andre pladser.” (Skolerepræsentant)

Foreningerne og skolerne oplever det som et stort problem, at deres aktiviteter må aflyses pga. eksterne arrangementer eller pga. skoleaktiviteter. Det vil blive behandlet yderligere under næste tema.

Om dialog

Både foreninger og skoler oplever samarbejdet med kommunen og personalet omkring Farum Arena som uklart og til tider frustrerende. Især i forhold til booking og afbooking af tider samt den daglige kommunikation. En del af problemet kan ifølge brugerne spores tilbage til den personalemæssige omstrukturering, der er sket i arenaen:

”Det hele blev lidt løsere, efter at den tidligere halinspektør stoppede. Det kan godt være, de lige skal finde ind i en rytme igen. Det er mest det logistiske og kommunikationen.” (Skolerepræsentant)

De seneste års øgning af andre ikke-idrætslige arrangementer har også haft sin effekt på foreningernes virke i arenaen. Foreningerne er kede af, at eksterne arrangementer, som ikke nødvendigvis er idrætsrelaterede, griber ind i de faste brugeres idrætsaktiviteter og i flere tilfælde fører til aflysninger af træninger og lignende. Dette spiller igen ind i problemerne med den manglende kommunikation når der sker aflysninger, idet foreningerne ofte oplever, at aflysningen kommer sent i forhold til deres planlægning.

Det er ligeledes en bøvlet og uigennemsigtig booking-proces, som får skylden for foreningernes frustrationer. Foreningerne mener, at arenaen er for lang tid om at registrere deres bookinger. En mulig løsning til at afbøde foreningernes frustrationer, ville efter foreningernes mening være at oprette et brugerråd eller lign. og styre planlægningen af arrangementer i tættere dialog med alle brugerne.

Også skolerne har haft problemer med at få tingene til at hænge sammen, når der dukkede aflysninger af deres tider op – f.eks. i form af tv-kampe, hvor der skulle gøres klar flere dage i forvejen:

”Det der er værst er, når der er tv-kampe. Hvor vi lige pludselig ikke kan være der. Og de kan gå rimeligt hurtigt ind i kalenderen. Jeg tjekker ofte kalenderen en gang om måneden – og der kan der være dukket noget op. Men det er heldigvis kun et par gange om året.” (Skolerepræsentant)

Til gengæld fremhæver skolerne det fremragende samarbejde med halpersonalet i arenaen:

”Der er en ok forståelse for samarbejdet med halpersonalet. Vi laver regler sammen med dem om, hvordan man færdes i arenaen. Det clearer vi med vores lærere og halpersonalet.” (Skolerepræsentant)

Om organisering og drift

Foreningerne har således langt hen af vejen forståelse for behovet for indtægtsgivende arrangementer, der potentielt kan forstyrre eller aflyse de daglige foreningsaktiviteter. Men foreningerne mener samtidig, at den kommunale interesse for at mindske omkostningerne i Farum Arena har haft uheldige konsekvenser for serviceniveauet, rengøringsstandarden i arenaens lokaler og svagere relationer til halpersonalet og ledelsen i arenaen:

”Vi har jo så sent som her i sidste uge siddet og diskuteret med nogle politikere også, at det kan godt være, at det overordnet set er en driftsmæssig effektiv måde at gøre det på, at alt der hedder ejendom ligger et sted, men hvis man mister den der relation fra brugerne og til dem der skal få tingene gjort, fordi der ikke er nogle, der sidder i midten som føler det er deres ansvar.” (Foreningsrepræsentant)

På den anden side har foreningerne også svært ved at komme med bud på alternative drifts- og ejerformer af Farum Arena. For det første har de svært ved at se, at en kommerciel aktør skulle kunne tjene nok på arrangementer i arenaen til at få et overskud. Og som selv- eller foreningsejet mener foreningerne heller ikke at Farum Arena virker attraktiv. De afviser alle at have ressourcer til at kunne indgå i den form for driftsorganisering.

Om arenaens udfordringer

Udover de allerede nævnte udfordringer med manglende kommunikation, booking og aflysninger af aktiviteter, peger foreningerne på manglen af bestemte facilitetstyper i relation til arenaen, som nogen af udfordringerne. Og de har flere forslag til forbedringer/udbygninger, bl.a. om de ledige kontorlokaler på 1. sal. ved Hal 1-2:

”De kan lave det om, så kan vi lave pilates og yoga undervisning derinde.” (Foreningsrepræsentant)

Generelt ser foreningerne manglen på ordentlige styrketræningsfaciliteter, som den umiddelbart største udfordring lige nu:

”Der er heller ingen tvivl om, at de faciliteter vi har til vægttræning, som i princippet er to relativt små depotrum, som fra starten af, hvor man sagde, ja, vi burde jo have et eller andet. Så her er der to rum, som vi ikke lige ved, hvad vi skal bruge til, så kan vi stoppe nogle maskiner ind. Der er ikke ordentlig udluftning, så der stinker simpelthen dernede. Det er en af de ting der, der kunne, burde man lave noget som var i orden. Og så alle foreningerne kunne have glæde af.” (Foreningsrepræsentant)

I forhold til nye brugergrupper blev der afslutningsvis fokuseret på ældre udøvere, hvor der blev efterlyst lokaler til de ældre, hvor de kunne sidde og dyrke det sociale før og efter deres aktiviteter – måske i formiddags- eller tidlige eftermiddagstimer. Til denne del fremhævede skolerne, at den kommende skolereform sandsynligvis vil spille ind på foreningernes ønsker til fordelingen af tiderne i arenaen:

”Vi har da tænkt på nu her, når vi skal lave skolereform – kunne vi ønske at gøre mere brug af arenaen og ville det være problematisk, hvis den i forvejen er trykket. Det kan jeg godt se blive et problem. Der vil komme et skub i forbindelse med den nye skolereform, hvor vi vil prøve at skubbe til foreningerne. Kunne man f.eks. skubbe noget ældreidræt ned til om formiddagen i stedet for om aftenen. Og dermed rykke hele foreningslivet til at starte en time senere så vi får mulighed for at køre vores dag færdig.”
(Skolerepræsentant)

Det blev dog samtidig understreget, at man på nuværende tidspunkt ikke kender omfanget af de nye behov, og at det nok først vil vise sig, når reformen træder i kraft til næste skoleår.

5. Spørgeskemaundersøgelser af Farum Arenas brugere

På baggrund af observationerne og interviewene blev der udarbejdet et mindre spørgeskema til besvarelse af facilitetens brugere. Det var et forholdsvis lille spørgeskema, der skulle besvares elektronisk. Spørgeskemaet indeholdte spørgsmål om, hvordan og hvor meget faciliteten anvendes samt tilfredsheden med faciliteterne i Farum Arena.

Skemaet blev efter aftale med foreningerne i Farum Arena sendt ud til alle deres medlemmer i løbet af tre uger via e-mail indeholdende introduktion til undersøgelsen og link til spørgeskemaet. Foreningerne sendt opfordringerne til at deltage i brugerundersøgelsen ud til to aldersgrupper hos deres medlemmer henholdsvis 5-13-årige (børneundersøgelsen) og 14-80 årige (voksenundersøgelsen).

For begge undersøgelser vedkommende var deltagelsen langt lavere end forventet. På trods af flere påmindelser og fornyede opfordringer lykkedes det kun at få henholdsvis 90 voksne foreningsmedlemmer og 80 børnemedlemmer til at deltage i undersøgelsen. De foreningsmedlemmer, der trods alt har deltaget, kan heller ikke siges at være repræsentative for den samlede mængde foreningsmedlemmer, der primært har deres aktiviteter i Farum Arena. Således er der f.eks. en relativ stor gruppe af rulleskøjteløbere fra foreningen RulNord i forhold til håndboldspillere fra foreningen Farum Håndbold og gymnaster fra Farum Gymnastikforening, selvom de to sidste er meget større hvad angår medlemstal.

Af samme årsag vil resultaterne fra de to brugerundersøgelser her blive kort gennemgået og analyseret ud fra en bred tilgang til brugernes svar og med fokus på de spørgsmål, hvor det har været muligt at se på tværs af brugernes aktivitetstyper.

Helt overordnet er de voksne, der har deltaget i undersøgelsen, generelt meget tilfredse med Farum Arena (Tabel 5.1).

Tabel 5.1 I en samlet vurdering, opfylder Farum Arena de behov, du har for at kunne udføre dine aktiviteter på tilfredsstillende vis?

	Respondenter	Procent
I meget høj grad	29	36,7%
I høj grad	42	53,2%
I nogen grad	7	8,9%
I begrænset grad	1	1,3%
I meget begrænset grad	0	0,0%
Slet ikke	0	0,0%
Ved ikke/ikke relevant	0	0,0%
I alt	79	100,0%

De voksne brugere skulle bl.a. svare på to spørgsmål, hvor de skulle vurdere 17 forskellige egenskaber ved Farum Arena. I det første spørgsmål skulle de vurdere deres tilfredshed med

de nævnte egenskaber og i det andet spørgsmål skulle de angive, hvor vigtige egenskaberne var i forhold til deres oplevelse, når de anvendte Farum Arena. Begge spørgsmål havde en skala fra 1 til 5, hvor 1 var henh. 'meget tilfreds' og 'meget vigtig' og 5 var 'meget utilfreds' og 'slet ikke vigtig'. Dvs. jo lavere gennemsnit desto større tilfredshed (eller vigtighed) med egenskaberne.

Tabellen herunder (Tabel 5.2) viser de 17 egenskaber, deres gennemsnitlige score hos brugerne for henholdsvis vigtighed og tilfredshed samt de største forskelle herimellem. Forskellene indikerer hvilke egenskaber der, ifølge de voksne brugere, har størst forbedringspotentiale. Her skal det dog understreges, at ingen af egenskaberne har en gennemsnitlig tilfredsheds-score på mindre end 3, den neutrale score (hverken eller), så der er ingen store problemer blandt egenskaberne i brugerundersøgelsen.

Tabel 5.2 Gennemsnitlig score for egenskaber ved Farum Arena.

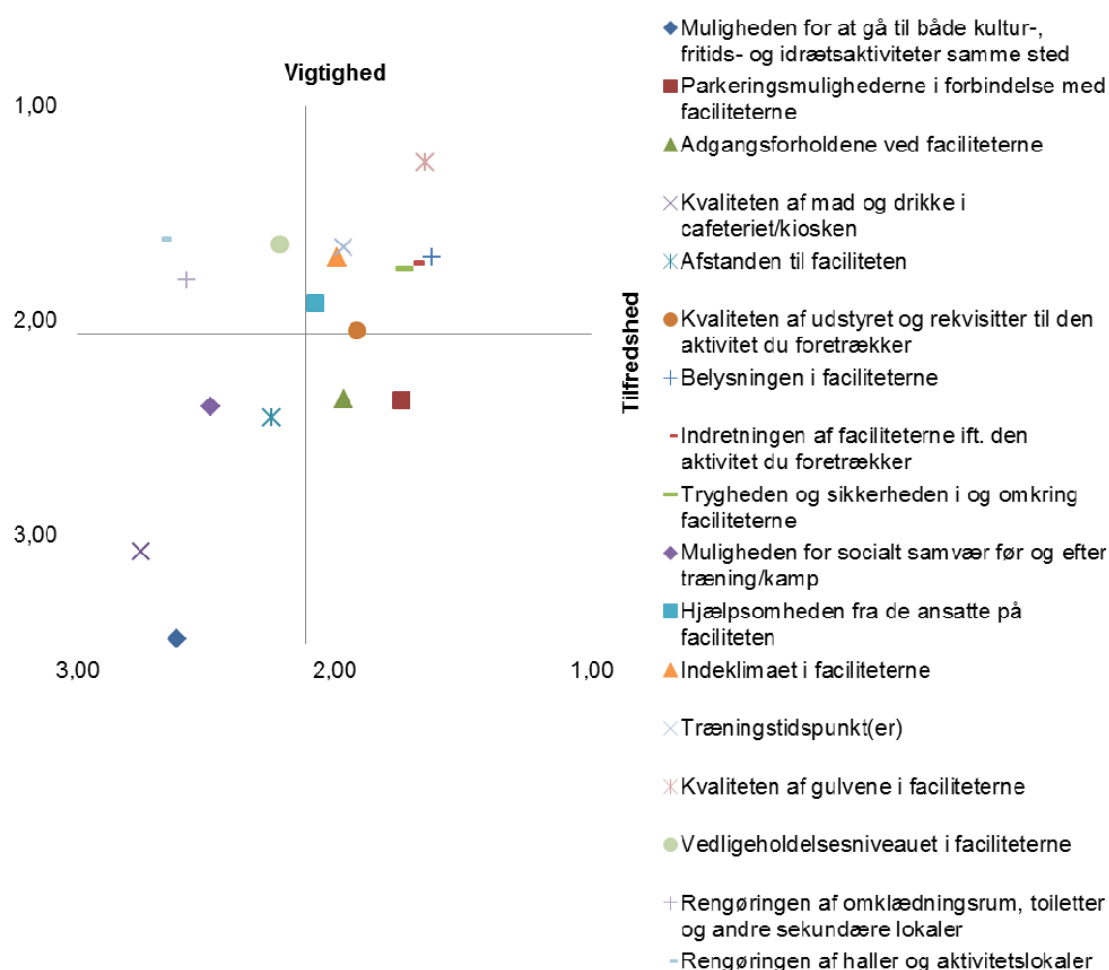
	Vigtighed	Tilfredshed	Forskel
Rengøringen af haller og aktivitetslokaler	1,62	2,67	-1,05
Rengøringen af omklædningsrum, toiletter og andre sekundære lokaler	1,81	2,58	-0,76
Vedligeholdelsesniveauet i faciliteterne	1,64	2,22	-0,57
Kvaliteten af gulvene i faciliteterne	1,27	1,65	-0,38
Træningstidspunkt(er)	1,66	1,96	-0,30
Indeklimaet i faciliteterne	1,71	1,99	-0,28
Hjælpsomheden fra de ansatte på faciliteten	1,92	2,07	-0,15
Muligheden for socialt samvær før og efter træning/kamp	2,40	2,48	-0,08
Trygheden og sikkerheden i og omkring faciliteterne	1,76	1,73	0,03
Indretningen af faciliteterne ift. den aktivitet du foretrækker	1,73	1,68	0,05
Belysningen i faciliteterne	1,71	1,62	0,09
Kvaliteten af udstyret og rekvisitter til den aktivitet du foretrækker	2,05	1,91	0,14
Afstanden til faciliteten	2,45	2,24	0,21
Kvaliteten af mad og drikke i cafeteriaet/kiosken	3,08	2,75	0,33
Adgangsforholdene ved faciliteterne	2,37	1,96	0,41
Parkeringsmulighederne i forbindelse med faciliteterne	2,37	1,74	0,63
Muligheden for at gå til både kultur-, fritids- og idrætsaktiviteter samme sted	3,48	2,61	0,87

En anden måde at anskue dette på er ved en såkaldt 'gitter-analyse' hvor de gennemsnitlige værdier for tilfredshed med og vigtighed af de 17 egenskaber sættes ind i et koordinatsystem. Figurens fire kvadranter er adskilt af den gennemsnitlige score for vigtighed og tilfredshed på tværs af alle egenskaber (der hvor x- og y-akserne skærer hinanden). Jo lavere tal på akserne desto større vigtighed eller tilfredshed med egenskaberne.

Gitter-analysen afslører to egenskaber (markeret med rød skygge i Tabel 5.2), som er i øverste venstre kvadrant for stor vigtighed og lavere tilfredshed: Rengøringen af haller og aktivitetslokaler samt rengøringen af omklædningsrum, toiletter og andre sekundære lokaler. Sammen med vedligeholdelsesniveauet af faciliteterne er det dermed de to rengørings-egenskaber, som ifølge brugerne fortjener mest opmærksomhed. Et fokus på vedligeholdelse og

rengøring er ikke usædvanligt for brugerne af en idrætsfaciliteter – og det bør igen understreges, at der ikke er udtalt utilfredshed med samme i Farum Arena. I nederste venstre kvadrant er fire andre egenskaber med lavere tilfredshed (markeret med blå skygge i Tabel 5.2). De får dog samtidig en lavere vægtning af brugerne i forhold til vigtighed. Gitter-analysen viser således, at der er forholdsvis stor tilfredshed med Farum Arena som idrætsfacilitet og brugerne peger på meget få egenskaber, som Farum Arena kan forbedre.

Figur 5.1 Gitteranalyse af voksne brugeres vurdering af egenskaber ved Farum Arena.

For de brugere, der har deltaget i undersøgelsen, er Farum Arena meget attraktiv og rummer de funktioner, som de efterspørger. På spørgsmålet om Farum Arena er den nærmeste idrætshal i forhold til brugernes hjemmeadresse viser det sig, at næsten 80 % har en idrætshal tættere på deres hjem end Farum Arena (se Tabel 5.3). Dette er ikke usædvanligt og bekræftes også af nylig forskning, som viser, at op mod en tredjedel af alle børn og voksne der benytter idrætshaller ikke bruger den nærmeste². Det kan også betyde, at Farum Arena netop har

2 Høyer-Kruse, Jens (2013): Kommunal planlægning af idrætsfaciliteter; ph.d.-afhandling. Syddansk Universitet.

faciliteter, der er attraktive nok til at køre længere efter for visse grupper af brugerne (f.eks. rulleskøjtøbere). Dette understreges af, at godt 60 % af brugerne har over 15 minutters kørsel til Farum Arena, når de skal dyrke deres aktivitet.

Tabel 5.3 Er Farum Arena den nærmeste idrætshal i forhold til hvor du bor?

	Respondenter	Procent
Ja	16	20,5%
Nej	62	79,5%
I alt	78	100,0%

Til sidst i spørgeskemaundersøgelsen fik de voksne brugere mulighed for at skrive 'frit fra leveren', hvis de havde idéer, forslag og ønsker til fremtidens udvikling af Farum Arena eller af andre idræts- og fritidsfaciliteter i Furesø Kommune. Herunder vil en række af kommentarerne og forslag blive belyst.

Overordnet set er der mange kommentarer, som fremhæver behovet for flere muligheder for at dyrke idræt eller motion udendørs i Furesø Kommune også i relation til Farum Arena:

"Det kunne være dejligt med udendørs træningsredskaber, som man også ser i parker med mere."

"Det kunne være dejligt med en mulighed for at træne udendørs om sommeren. Pladsen bag arenaen er vanskelig at undervise på, der holder til tider parkerede biler og flyder med glasskår."

"I forbindelse med forhøjelse af voldene i Farum Øst, kunne man måske anlægge nogle løbe- motionsstier i de grønne områder. Evt. en naturlegeplads - det findes slet ikke i Farum. Kunne også anlægges på det grønne område i stiområdet på vej ned mod arenaen."

Andre brugere fokuserer mere på de indendørs faciliteter i Farum Arena og udviklingsmulighederne for disse:

"Opdatering af fitness-udstyr i styrkelokalet."

"Det ville være super med et styrketræningscenter/fitnesscenter i forbindelse med det. Så vil mange forældre kombinere det, når deres barn alligevel skal til håndbold/fodbold/gymnastik m.m."

Deltagelsen i undersøgelsen var for børnenes vedkommende heller ikke imponerende. Men blandt de børn, der deltog, var der en række interessante aspekter, som vil blive gennemgået i det følgende.

De fleste af de børn, der bruger Farum Arena til foreningsaktiviteter, kommer også fra de to nærmeste skoler, Stavnholtskolen og Marie Kruses Skole. Men at Farum Arena har et større 'opland' blandt sine brugere indikeres også af, at børnene kommer fra mange andre skoler i Furesø Kommune og endda fra skoler udenfor kommunen (se Tabel 5.4).

Tabel 5.4 Hvilken skole går børnene på?

	Respondenter	Procent
Hareskov Skole	1	2,3%
Lille Værløse Skole	1	2,3%
Egeskolen	0	0,0%
Søndersøskolen	0	0,0%
Syvtjerneskolen	3	6,8%
Lyngholmskolen	2	4,5%
Solvangskolen	4	9,1%
Stavnholtskolen	11	25,0%
Marie Kruses Skole	13	29,5%
Anden skole	9	20,5%
I alt	44	100,0%

Børnene blev i lighed med de voksne spurgt om deres tilfredshed med en række aspekter ved Farum Arena og deres brug af arenaen. De skulle således give 'smiley' til 9 punkter jf. Figur 5.2 herunder.

Figur 5.2 Spørgsmål fra spørgeskemaet om børnenes tilfredshed med Farum Arena.

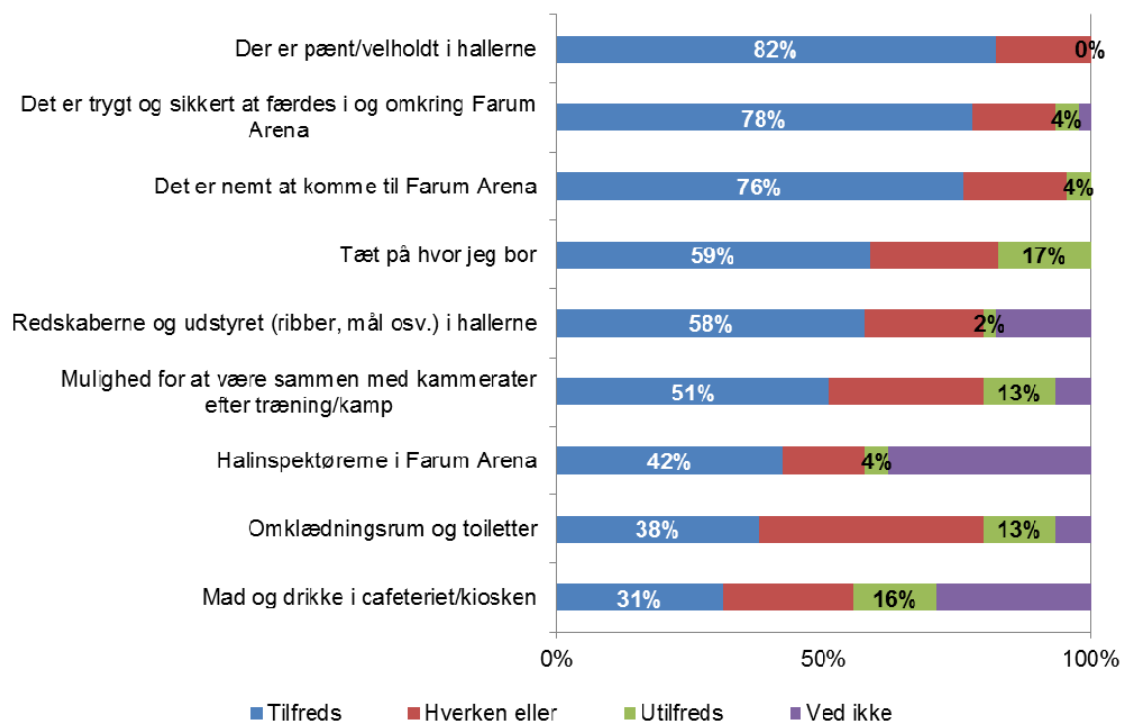
Hvad synes du om Farum Arena?

Giv punkterne herunder en smiley som passer til hvad du synes.

	 Tilfreds	 Hverken eller	 Utilfreds	 Ved ikke
Tæt på hvor jeg bor	☐	☐	☐	☐
Det er nemt at komme til Farum Arena	☐	☐	☐	☐
Der er pænt/velholdt i hallerne	☐	☐	☐	☐
Det er trygt og sikkert at færdes i og omkring Farum Arena	☐	☐	☐	☐
Redskaberne og udstyret (ribber, mål osv.) i hallerne	☐	☐	☐	☐
Mulighed for at være sammen med kammerater efter træning/kamp	☐	☐	☐	☐
Mad og drikke i cafeteriet/kiosken	☐	☐	☐	☐
Omklædningsrum og toiletter	☐	☐	☐	☐
Halinspektørerne i Farum Arena	☐	☐	☐	☐

Børnene var mest tilfredse med, at Farum Arena er pæn og velholdt, og at der er trygt og sikkert at færdes på stedet. De fleste af børnenes finder også, at det er nemt at komme til Farum Arena, og at de bor forholdsvis tæt på arenaen (se Figur 5.3).

Figur 5.3 Børnenes tilfredshed for de 9 punkter.

Børnene er mindst tilfredse med mad og drikke i arenaens cafeteria/kiosk samt arenaens omlædningsrum og toiletter.

Til sidst i børnenes spørgeskema fik de mulighed for at skrive kort, hvad der var henholdsvis det bedste og værste ved Farum Arena. Her var børnene næsten entydigt enige om, at Farum Arena er en rigtig god og imødekommende idrætsfacilitet:

”Den er i god stand, og der er rart at være.”

”At gulvene er rigtig gode at rulle på - og hallerne er store.”

”Hallen er stor og ligger godt. Der er gode muligheder for at spille håndbold.”

”Rart luft og højt til loftet.”

”De lækre haller til både bordtennis og håndbold.”

”Der er mange haller og de er store”

”Det er tæt på, hvor jeg bor. Der er altid nogen jeg kender.”

"Man kan komme lidt før træning og være sammen."

"At man kan spille håndbold og være sammen med sine venner og have det sjovt."

"Beliggenhed og plads."

"God hjælp fra halpersonalet - altid servicemindede."

"Imødekommende halpersonale."

Det værste ved Farum Arena er ifølge børnene dårlige wc- og omklædningsforhold, cafeteriaets åbningstider, manglende styrketræningsmuligheder:

"Wc ved hal 2."

"Toiletter i hal 3 uden låse."

"Ikke mange omklædningsrum."

"Ofte koldt vand i bruserne og beskidt inden for i omklædningen."

"Det er ikke så tit cafeteriaet er åben. Hvis man skal købe noget efter træning."

"Der er ingen automat til at købe noget at drikke, når man er der om aftenen."

"Ikke noget ordenligt sted at styrketræne."

"Styrketræningsrummet er slidt og dårligt."

Derudover mener en række af børnene, at arenaen godt kunne være åben i weekender og ikke aflyse træninger i hverdagene:

"Det er, at man ikke kan komme forbi i weekenden og spille med vennerne."

"For mange aflysninger."

I den mere kuriøse ende er flere af børnene trætte af, at der ikke kan købes slik i arenaen³:

"Man kan ikke købe slik (det synes min mor er godt)."

"Min far og mor siger det er godt, man ikke kan købe slik - men det synes jeg ikke."

³ Her kan man fornemme, at forældrene sandsynligvis har siddet ved siden af, da børnene skulle besvare spørgsmålet...

6. Kortlægning af anvendelsen af Farum Arena

Undersøgelsens sidste del var en 'kortlægning' af facilitetens anvendelse og udnyttelse i løbet af en uge. Undersøgelsen giver ud over indsigt i kapacitetsudnyttelsen også interessante informationer om de aktiviteter, der foregår i de udvalgte faciliteter. F.eks. hvilken type aktivitet, der er tale om, hvem der deltager i den, og hvem der arrangerer den. Dette er blevet registreret ved hjælp af en særlig registreringsformular.

Kapacitetsudnyttelsesundersøgelsen er udviklet og testet af ph.d.-stipendiat Evald Bundgaard Iversen fra Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, på Syddansk Universitet (CISC). Metoden er brugt i lignende kapacitetsudnyttelsesundersøgelser i kommunerne Aalborg, Faaborg-Midtfyn, Rudersdal og Assens. Analytiker Peter Forsberg ved Idrættens Analyseinstitut har i samarbejde med CISC justeret og videreudviklet undersøgelsesmetoden for til dels at optimere undersøgelsen samt til dels tilpasse metoden til fremtidige undersøgelser. Metoden har været underlagt termisk validering, dvs. at observationerne foretaget ved manuel registrering er sammenholdt ved registreringer foretaget ved hjælp af termiske kameraer. Denne sammenligning har vist, at der er en tendens til, at de manuelle registreringer overdriver antallet af brugere i hallen, hvorfor de manuelt registrerede tal kan ses som maksimumtal, og at det reelle antal brugere sandsynligt er lidt mindre.

Udgangspunktet for undersøgelsen er registrering af aktiviteter i tidsrummet fra kl. 8-23 i uge 22 og uge 45 i 2013. Registranterne var alle ansatte i Farum Arena og blev forudgående instrueret i registreringsproceduren af CISC.

Undersøgelsen har udgangspunkt i aktivitetsforløb (eller aktiviteter). Et af de elementer, der blev tillagt særligt fokus i forbindelse med CISC's instruktion af medarbejderne, var, at undersøgelsen har udgangspunkt i aktiviteterne på de enkelte faciliteter og ikke det tidsrum/skema, som aktiviteterne er fordelt ud fra. I kapacitetsudnyttelsesundersøgelsen skulle der således udfyldes én registreringsformular for hvert aktivitetsforløb, der blev eller skulle have været afholdt uanset, hvor lang tid aktiviteten strakte sig over. Ud over at registrere om der var aktivitet eller ej, indsamlede metoden også en række andre informationer om de aktiviteter, der blev afholdt i faciliteterne. Herunder f.eks. antallet af aktive, typen af aktivitet, aktivitetslængde og køn på udøverne.

Samlet set er det CISC's vurdering, at undersøgelsen er udført tilfredsstillende. Og dermed at de udførte registreringer er udført tilpas konsistent, og at registreringer overordnet set er blevet udført i henhold til den foreskrevne metode. Der blev registreret i uge 22 og uge 45 ud fra en vurdering af, at uge 22 er beliggende i, hvad der kan betegnes som lavsæson, og uge 45 er beliggende i, hvad der kan betegnes som højsæson. Selv om resultaterne dermed muligvis kunne se anderledes ud, hvis den var foretaget i to andre uger, er det vurderingen at netop disse to uger giver et godt billede af aktiviteten i idrætsanlægget på forskellige tidspunkter i en typisk sæson.

Efter at registranterne havde udfyldt registreringsformularerne stod CISC for den videre databehandling. Alle registreringer blev gennemgået i SurveyXact og herefter overført til SPSS og Excel, hvori alle analyser er foretaget. Datasættet består af 157 aktivitetsforløb i alt.

Selve aktivitetsanalysen tager udgangspunkt i de fem haller/sale i Farum Arena. Disse lokaler varierer i størrelse og funktionalitet, hvorfor der i flere af analyserne vil blive skelnet imellem dem.

Udøverne

Det samlede antal udøvere i de afholdte aktivitetsforløb kan totalt set opgøres til 2.325 i de 5 haller/sale. I uge 22 var der 659 antal udøvere og i uge 45 1.666 udøvere, hvilket også understreger sæsonforskellen mellem lavt og højt aktivitetsniveau. I uge 22 var der 14 aktive udøvere pr. aktivitetsforløb, mens der i uge 45 var 18 aktive udøvere pr. aktivitetsforløb i gennemsnit. Der er naturligvis forskel på de to uger – men også store udsving på tværs af de enkelte lokaler i Farum Arena. Tabel 6.1 viser, at hal 3 i gennemsnit har flest udøvere pr. forløb, mens gymnastiksalen (hal 4) har færrest. I uge 22 er det ligeledes bemærkelsesværdigt, at bordtennislokalet (hal 5) huser næsten lige så mange udøvere som den meget større hal 2. Det kan dog skyldes, at aktiviteterne i de store haller blot har større udsving i antallet af udøvere, som benytter dem (hvilket også antydes i Tabel 6.1).

Tabel 6.1 Antal udøvere pr. aktivitetsforløb i de 5 haller/sale.

	Uge 22			
	Gennemsn.	Minimum	Maximum	Median
Farum Arena - Hal 1	15	2	25	16
Farum Arena - Hal 2	13	2	20	14
Farum Arena - Hal 3	22	10	50	20
Farum Arena - Gymnastiksal	9	1	25	7
Farum Arena - Bordtennislok.	13	4	25	11
	Uge 45			
Farum Arena - Hal 1	18	2	65	18
Farum Arena - Hal 2	17	2	65	14
Farum Arena - Hal 3	26	10	48	27
Farum Arena - Gymnastiksal	15	8	24	15
Farum Arena - Bordtennislok.	14	2	20	16

De angivne gennemsnit er en smule lavere sammenlignet med gennemsnit fra en tilsvarende undersøgelse i Assens Kommune, hvor Assens Arena (som består af 2 haller, 2 store gymnastiksale og en teatersal) havde 19,5 aktive udøvere pr. forløb i deres højsæson.

De største aktiviteter i uge 45 er skoleidræt, håndbold og gymnastik. Derudover fylder kategorien 'anden sports- og idrætsaktivitet' også meget. Denne kategori dækker over aktiviteter som rulleskøjteløb og andre aktivitetsformer, der ikke var nævnt i den liste, der kunne krydses af i registreringsskemaet (se tabel 6.2). Tabel 6.2 viser også, at gymnastik til trods for et næsten lige så stort antal udøvere som håndbold og basketball finder sted i den mindre gymnastiksal. Det er dog ikke sikkert, at det er et problem for brugerne. Ofte er pladsen i idrætslokalerne tilstrækkelig eller ligefrem mere velegnet for gymnaster/dansere. Dette kan f.eks. undersøges ved at rådføre sig med de enkelte brugergrupper. En sådan rundspørge kunne naturligt indgå sammen med en kvalitativ vurdering og tal om de enkelte forløb. En fordeling med afsæt i forventede antal deltagere og aktivitetstype behøver ikke alene være baseret på absolutte tal i den forstand, at antallet for at udløse en stor hal til fodbold godt kan

sættes lavere end for gymnastik eller lign. På den måde er det muligt også at medtage en kvalitativ vurdering af de enkelte aktiviteter og f.eks. deres pladsbehov.

I en vurdering af lokalfordeling er det også væsentligt at medtage aktivitetstypens særlige krav til lokalet. Boldspil og ketsjersport har typisk krav om specifikke banemål, streger på gulvet og bander/mål/net, mens standardiserede mål og opstregning ikke spiller en væsentlig rolle for andre aktiviteter. Det vil derfor også være naturligt at overveje, hvilke lokaler der egner sig til visse aktivitetstyper, lige som man kan overveje, om der med tiden har udviklet sig en 'vanetænkning' i forhold til kravene til lokaler i afviklingen af de enkelte aktiviteter.

Tabel 6.2 Antal aktive personer i lokalet/hallen under registreringsperioden.

	Hal 1		Hal 2		Hal 3		Gymnastiksal		Bordtennislok.		Total	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Gymnastik		0%		0%	30	16%	152	84%		0%	182	100%
Håndbold		0%	112	43%	149	57%		0%		0%	261	100%
Basketball	150	83%		0%	31	17%		0%		0%	181	100%
Volleyball		0%		0%		0%	14	100%		0%	14	100%
Bordtennis		0%		0%		0%		0%	98	100%	98	100%
Skoleidræt	140	23%	125	20%	240	39%	111	18%		0%	616	100%
Anden sports- og idrætsaktivitet	153	54%	114	40%	18	6%		0%		0%	285	100%
Ikke sport/ idræt aktivitet	17	100%		0%		0%		0%		0%	17	100%
Rengøring, vedligeholdelse o.lign.	6	50%	6	50%		0%		0%		0%	12	100%

Et interessant aspekt i relation til aktiviteterne i de enkelte lokaler er drenge/mænd og piger/kvindes anvendelse af lokalerne. Bruger såvel drenge/mænd som piger/kvinder lokalerne, og er der forskel på kønnenes brug af forskellige typer af lokaler? Disse spørgsmål kan aktivitetsanalysen til dels kaste lys over med udgangspunkt i de to undersøgte uger. Tabel 6.3 viser fordelingen af drenge/mænd og piger/kvinder i de 5 lokaler. Samlet set er der flest aktivitetsforløb, hvor der er en overvægt af mænd – men der er også mange forløb, hvor der er lige mange mænd og kvinder.

Der er dog forskel på, hvilke lokaler i Farum Arena, drenge/mænd og piger/kvinder primært bruger (se Tabel 6.3). Der er flere aktivitetsforløb, hvor den typiske deltager er mand i hal 1 og 2 samt bordtennislokalet (hal 5), mens det forholder sig omvendt i hal 3 og gymnastiksalen (hal 4). Samlet set er over hvert tredje forløb kønsintegreret (36,6 pct.).

Det er væsentligt, at man som kommune er opmærksom herpå og overvejer, hvordan man i den kommunale langtidsplanlægning af idrætsfaciliteter – især i forbindelse med folkeoplysende aktiviteter – tager højde for kønnenes forskellige lokalebrug og -behov. Forløb med piger/kvinder som det typiske køn foregår oftest i mindre lokaler (som idrætslokaler), mens forløb med drenge/mænd som det typiske køn oftere sker i de større haller. Skal både drenge/

mænd og piger/kvindes ønsker tilgodeses, er det således essentielt, at der tænkes både i mindre og større rum til aktiviteter.

Tabel 6.3 Fordeling mellem køn i forhold til lokaletype (antal registreringer).

	100% mænd		Ca. 75% mænd og ca. 25% kvinder		Ca. 50% kvinder og ca. 50% mænd		Ca. 75% kvinder og ca. 25% mænd		100% kvinder	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Hal 1	18	56,3%	2	6,3%	10	31,3%	0	0,0%	2	6,3%
Hal 2	14	46,7%	0	0,0%	10	33,3%	0	0,0%	6	20,0%
Hal 3	5	16,1%	1	3,2%	10	32,3%	2	6,5%	13	41,9%
Gymnastiksal	3	10,7%	0	0,0%	12	42,9%	0	0,0%	13	46,4%
Bordtennislok.	10	76,9%	1	7,7%	1	7,7%	0	0,0%	1	7,7%
Total	50	37,3%	4	3,0%	43	32,1%	2	1,5%	35	26,1%

Ser man på den aldersmæssige fordeling, er seks ud ti aktivitetsforløb alene for børn og unge under 15 år (60,2 %), og medtager man unge mellem 16 og 24 år i analysen, afvikles næsten 80 % af forløbene med børn og unge på 24 år eller derunder som deltagere (se Tabel 6.4).

Mønstret for aldersprofilen på udøverne på tværs af de 5 lokaler ligner på sin vis den for køn i den forstand, at de 3 store haller har flere udøvere i aldersgruppen 16-24 år end de 2 mindre lokaler. De sidstnævnte bliver til gengæld anvendt mere af de ældre aldersgrupper. Kategorien 'Andet' dækker over forløb, hvor aldersgrupperne har været blandet. Det kunne f.eks. være forældre-barn gymnastik, mix-hold i boldspil og lignende.

Tabel 6.4 Hvad er den typiske alder af udøverne i forløbene?

	0-15 år		16-24 år		25-60 år		60+ år		Andet	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Hal 1	14	43,8%	12	37,5%	5	15,6%	0	0,0%	1	3,1%
Hal 2	15	51,7%	4	13,8%	7	24,1%	0	0,0%	3	10,3%
Hal 3	21	67,7%	8	25,8%	0	0,0%	0	0,0%	2	6,5%
Gymnastiksal	22	78,6%	1	3,6%	3	10,7%	0	0,0%	2	7,1%
Bordtennislok.	8	61,5%	0	0,0%	3	23,1%	1	7,7%	1	7,7%
Total	80	60,2%	25	18,8%	18	13,5%	1	,8%	9	6,8%

Aktiviteternes organisering

Størsteparten (63 % i gennemsnit i Farum Arena) af aktivitetsforløbene i undersøgelsen afholdes af foreninger, og er dermed langt hen ad vejen en undersøgelse af foreningernes brug af de kommunale idrætsfaciliteter (se Tabel 6.5).

Tabel 6.5 Er det kultur (forening, aftenskole eller lign.) eller kommunal institution (folkeskole, gymnasium, SFO eller lign.) og andre, der udfører?

	Kultur		Kommunal og andet	
	Antal	%	Antal	%
Farum Arena - Hal 1	18	56,3%	14	43,8%
Farum Arena - Hal 2	19	63,3%	11	36,7%
Farum Arena - Hal 3	20	62,5%	12	37,5%
Farum Arena - Gymnastiksal	17	60,7%	11	39,3%
Farum Arena - Bordtennislok.	11	84,6%	2	15,4%
Total	85	63,0%	50	37,0%

Udnyttelse af de enkelte haller/sale

I forhold til udnyttelsen skulle registranterne vurdere, hvor stor en del af lokalets areal, de enkelte aktivitetsforløb gør brug af. Vurderingen skulle så vidt muligt foregå midt i aktivitetsforløbet med det formål at få blik for, hvor meget plads i lokalet, der reelt bruges. Dvs. at en bold på afveje, gang på tværs af lokalet eller lignende ikke skulle medregnes. Målet var således at få blik for, hvor meget lokaleareal, der reelt behøves, for at gennemføre de enkelte aktivitetsforløb.

80 % og op til 100 % af lokalearealet bliver udnyttet i mere end 90 % af aktivitetsforløbene på tværs af de enkelte lokaler. Det betyder samtidig, at der i næsten ikke er lokaleareal, som står ubenyttet hen under aktiviteterne (se Tabel 6.6). Det kan således ikke ses på baggrund af denne del af undersøgelsen, hvor meget areal der kan frigøres ved at omorganisere aktiviteten med et mindre tab i kvaliteten mod at frigøre et større aktivitetsareal. Tilsvarende undersøgelser fra andre kommuner har vist, at der ofte er ledig gulvplads i flere af de undersøgte facilitetstyper. De nævnte resultater kan også skyldes, at registranterne har overdrevet omfanget det anvendte areal.

Kortlægning af anvendelsen af Farum Arena

Tabel 6.6 Udnyttelse af gulvareal i lokalerne i løbet af aktivitetsforløbene.

	20 %		40 %		60 %		80 %		100%	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Uge 22 + 45										
Hal 1	1	3,1%	0	0,0%	1	3,1%	1	3,1%	29	90,6%
Hal 2	0	0,0%	0	0,0%	2	6,7%	4	13,3%	24	80,0%
Hal 3	0	0,0%	0	0,0%	1	3,2%	3	9,7%	27	87,1%
Gymnastiksal	1	3,6%	1	3,6%	2	7,1%	5	17,9%	19	67,9%
Bordtennislok.	2	15,4%	0	0,0%	1	7,7%	2	15,4%	8	61,5%
Total	4	3,0%	1	,7%	7	5,2%	15	11,2%	107	79,9%

	20 %		40 %		60 %		80 %		100%	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Uge 22										
Hal 1	1	16,7%	0	0,0%	0	0,0%	1	16,7%	4	66,7%
Hal 2	0	0,0%	0	0,0%	2	22,2%	2	22,2%	5	55,6%
Hal 3	0	0,0%	0	0,0%	1	7,7%	2	15,4%	10	76,9%
Gymnastiksal	1	10,0%	1	10,0%	2	20,0%	4	40,0%	2	20,0%
Bordtennislok.	1	16,7%	0	0,0%	1	16,7%	1	16,7%	3	50,0%
Total	3	6,8%	1	2,3%	6	13,6%	10	22,7%	24	54,5%

	20 %		40 %		60 %		80 %		100%	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Uge 45										
Hal 1	0	0,0%	0	0,0%	1	3,8%	0	0,0%	25	96,2%
Hal 2	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	2	9,5%	19	90,5%
Hal 3	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	1	5,6%	17	94,4%
Gymnastiksal	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	1	5,6%	17	94,4%
Bordtennislok.	1	14,3%	0	0,0%	0	0,0%	1	14,3%	5	71,4%
Total	1	1,1%	0	0,0%	1	1,1%	5	5,6%	83	92,2%

I forhold til den tidsmæssige udnyttelse af hallerne/lokalerne hersker der ret stor forskel mellem de 5 lokaler. F.eks. er hal 1 næsten fuldt udnyttet på visse tidspunkter, mens både gymnastiksalen og bordtennislokalet kun udnyttes under halvdelen af den tid, de står til rådighed. Det gælder både for den tid, skolerne har Farum Arena til rådighed og fritidsbrugernes tid.

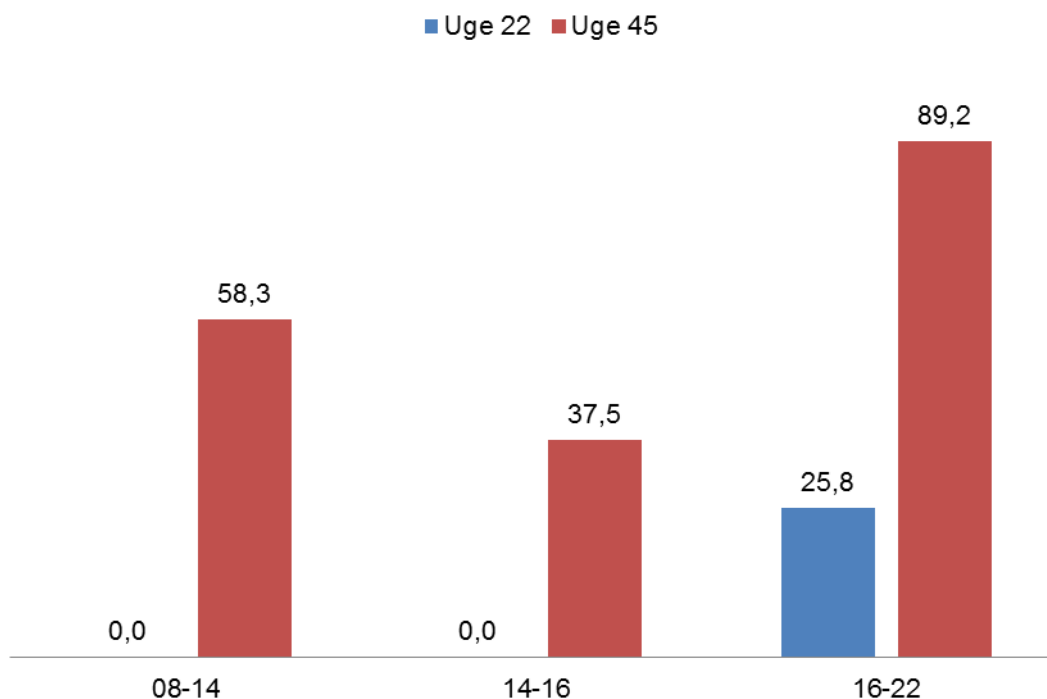
Tabel 6.7 herunder er en præsentation af hovedresultaterne fra undersøgelsen med udgangspunkt i de 5 lokaler både samlet for uge 22 og 45 samt ugerne enkeltvis. 2., 5. og 8. kolonne viser det samlede antal timer, som lokalerne har været brugt i de pågældende tidsrum. 3., 6. og 9. kolonne viser det gennemsnitlige tidsforbrug opdelt på dage. 4., 7. og 10. kolonne viser den procentvise udnyttelse af lokalerne. Kolonnen yderst til højre viser den procentvise udnyttelse over hele dagen, dvs. i tidsrummet 8-22.

Tabel 6.7 Tidsmæssig udnyttelse af haller og sale i Farum Arena.

	Brug fra kl. 8-14	per. dag i gennemsnit	udnyt. (%) 08-14	Brug fra kl. 14-16	per. dag i gennemsnit	udnyt. (%) 14-16	Brug fra kl. 16-22	per. dag i gennemsnit	udnyt. (%) 16-22	udnyt. (%) 08-22
Uge 22+45										
Farum Arena - Hal 1	17,50	1,8	29,2	3,75	,4	18,8	34,50	3,5	57,5	35,1
Farum Arena - Hal 2	20,50	2,1	34,2	3,00	,3	15,0	35,75	3,6	59,6	36,3
Farum Arena - Hal 3	14,50	1,5	24,2	1,50	,2	7,5	36,25	3,6	60,4	30,7
Farum Arena - Gymnastiksal	14,50	1,5	24,2	2,50	,3	12,5	23,75	2,4	39,6	25,4
Farum Arena - Bordtennisløkk	5,00	,5	8,3	,50	,1	2,5	20,25	2,0	33,8	14,9
Farum Arena - gennemsnit	14,4	1,4	24,0	2,3	,2	11,3	30,1	3,0	50,2	28,5
Uge 22										
Farum Arena - Hal 1	0,00	,0	,0	0,00	,0	,0	7,75	1,6	25,8	8,6
Farum Arena - Hal 2	4,00	,8	13,3	2,00	,4	20,0	11,50	2,3	38,3	23,9
Farum Arena - Hal 3	3,50	,7	11,7	0,00	,0	,0	14,00	2,8	46,7	19,4
Farum Arena - Gymnastiksal	5,00	1,0	16,7	0,00	,0	,0	6,50	1,3	21,7	12,8
Farum Arena - Bordtennisløkk	2,50	,5	8,3	0,00	,0	,0	7,25	1,5	24,2	10,8
Farum Arena - gennemsnit	3,0	,6	10,0	,4	,1	4,0	9,4	1,9	31,3	15,1
Uge 45										
Farum Arena - Hal 1	17,50	3,5	58,3	3,75	,8	37,5	26,75	5,4	89,2	61,7
Farum Arena - Hal 2	16,50	3,3	55,0	1,00	,2	10,0	24,25	4,9	80,8	48,6
Farum Arena - Hal 3	11,00	2,2	36,7	1,50	,3	15,0	22,25	4,5	74,2	41,9
Farum Arena - Gymnastiksal	9,50	1,9	31,7	2,50	,5	25,0	17,25	3,5	57,5	38,1
Farum Arena - Bordtennisløkk	2,50	,5	8,3	,50	,1	5,0	13,00	2,6	43,3	18,9
Farum Arena - gennemsnit	11,4	2,3	38,0	1,9	,4	18,5	20,7	4,1	69,0	41,8

Starter man med at se på udnyttelsen af en enkelt hal, eks. hal 1, fremgår det af Figur 6.1, at det kan være svært at få udfyldt tiderne om formiddagen og tidlig eftermiddag. Til gengæld er graden af udnyttelse meget høj i eftermiddags- og aften timerne i hal 1. I de følgende figurer angiver de blå søjler udnyttelsen i uge 22, mens de røde søjler er udnyttelse i uge 45.

Figur 6.1 Farum Arena (Hal 1) - Udnyttelse i uge 22 og 45 fordelt på tidspunkter (%).

Et lignende billede tegner sig, når man ser på hal 2 og hal 3 (se Bilag 1 – Figur 6.2 og Figur 6.3). Formiddagstider og tidlig eftermiddag er ubenyttede en vis del af tiden. Aften timerne i Farum Arena er stadig godt besat – men her trækker de to mindre lokaler den samlede udnyttelse ned selvom de to store haller er næsten fuldt udnyttede (se Bilag 2 – Figur 6.4 og Figur 6.5).

Det skal her bemærkes, at i uge 22 har skolernes udendørs-sæson været i gang længe (den kører fra påsken til efterårsferien). Med mindre vejret er meget dårligt, eller hvis skoleidrættens planlægges til at foregå indendørs af andre årsager – så vil de fleste lokaler i Farum Arena næsten ikke være udnyttet i skolernes tidsrum (8-16). Billedet er væsentlig anderledes i uge 45, hvor skolerne mestendels er indendørs, og hvor de fleste foreninger også har en travl indendørs periode. Her er de tre store haller udnyttet en større del af tiden for skolernes vedkommende, mens foreningerne næsten har fyldt alle deres tider ud. Gymnastiksalen og bordtennislokalet er de eneste lokaler, hvor der ser ud til at være ledig kapacitet – både i sommer- og vintersæsonen (se Bilag 2 – Figur 6.4 og Figur 6.5).

Sammenlignes der med den tilsvarende undersøgelse i Assens Kommune, hvor Assens Arena også deltog – så er udnyttelsen af Farum Arena samlet set på højde med udnyttelsen

af Assens Arena, når det gælder de store hal-arealer. Til gengæld har Assens Arena en bedre udnyttelse af sine mindre idrætslokaler end Farum Arena.

Ser man nærmere på de timer i Farum Arena, der er booket til henholdsvis skoler og institutioner samt foreningerne i forhold til de timer, der rent faktisk bruges, kan der gøres flere interessante nedslag.

Bookingen af hal 1-3⁴ viser, at Stavnsholtskolen og Marie Kruses Skole har stort set alle tider fra kl 8 om morgenen til kl. 16 om eftermiddagen. Disse tidsblokke er sat af til skolerne, som selv fordeler tiderne i mellem sig. At skolerne har fået sat alle disse tider til rådighed er dog ikke ensbetydende med, at de bliver udnyttet fuldt ud, som nævnt tidligere. Med henvisning til en kommende skolereform, hvor skoletiden forlænges, og hvor man må forvente et øget pres på haltider også, viser analysen, at der tilsyneladende er masser af ledig hal-kapacitet i hal 1-3 i tidsrummet 14-16. Det er således ikke sikkert, at konsekvenserne af den nye skolereform vil kunne mærkes på fritidsbrugernes tider i Farum Arena?

Netop fritidsbrugerne eller foreningerne udnytter en væsentlig større del af deres haltider. Men her er der stadig ledig halkapacitet, om end det kan diskuteres, hvor attraktiv den er. Der er ifølge booking-listerne stadig ledige tider fra fredag eftermiddag og resten af dagen i flere af de store haller. Deslige står hal 5 (bordtennislokalet) ledigt flere gange om ugen, hvor det evt. kunne anvendes til andre formål end bordtennis.

4 Downloadet fra Farum Arenas hjemmeside.

7. Opsummering

I nedenstående tabel følger en kort opsummering af de væsentligste resultater fra de forskellige undersøgelsesdele i notatet.

Tablet 7.1 Opsummering af væsentligste resultater.

Interview med personalet i Farum Arena	<ul style="list-style-type: none"> • Ingen overordnet strategi eller målsætninger. • Højere aktivitetsniveau i weekender. • Dedikerede medarbejdere. • Usikkerheder præger dele af halpersonalets arbejdsområder. • Manglende afstemning mellem halpersonale vedr. aftaler med brugere.
Interviews med interessenter til Farum Arena	<ul style="list-style-type: none"> • Stor tilfredshed med de fysiske rammer i arenaen. • Foreninger ønsker bedre adgang til mødelokaler og omklædningsfaciliteter i det daglige. • Flere muligheder for at dyrke det sociale, f.eks. i cafeteriet, ønskes også af foreningerne. • Foreninger og skoler ønsker mere haltid. • Frustration over bookingprocessen. • Dialogen med arenaen opleves både positiv, men også til tider mangelfuld. • Utilfredshed med aflysninger af aktiviteter og kommunikationen i denne forbindelse. • Skepsis fra foreningers side ang. nye driftsformer. • Foreningerne ønsker sig flere mindre lokaler til idrætsaktiviteter, bedre styrketræningsfaciliteter. • Konsekvenserne af en ny skolereform kendes endnu ikke.
Spørgeskemaundersøgelser af Farum Arenas brugere	<ul style="list-style-type: none"> • Generel stor tilfredshed med arenaen og dens muligheder. • Dog utilfredshed med toilet og omklædningsforhold. • Brugere ser mulighed for forbedring når det angår rengøring og vedligeholdelse af arenaen. • De fleste brugere af Farum Arena har andre idrætshaller tættere på deres hjem end arenaen.
Kortlægning af anvendelsen af Farum Arena	<ul style="list-style-type: none"> • Ledig halkapacitet i skolernes haltider. • Næsten ingen ledig kapacitet i fritidsbrugernes haltider (hvad angår Hal 1-3). • Masser af ledig kapacitet i Hal 5 (bordtennislokale) og til dels i Hal 4 (gymnastiksalen). • De fleste aktiviteter benytter en stor del af gulvarealerne, dvs. begrænsede muligheder for at køre flere aktiviteter i samme hal eller idrætslokale samtidig.

8. Fordele og ulemper ved forskellige drifts- og ejerformer for Farum Arena

Vi skal her til sidst – på baggrund af analysen af Farum Arena og et juridisk responsum om de juridiske rammer for etablering og drift af idrætsfaciliteter, som professor Karsten Naundrup Olesen har udarbejdet – diskutere fordele og ulemper ved fire forskellige ejer- og driftsformer for Farum Arena:

- Kommunalt ejet idrætsanlæg
- Foreningsejet idrætsanlæg
- Selvejende idrætsanlæg
- OPS drevet idrætsanlæg

Det er af flere grunde vanskeligt at vurdere fordele og ulemper ved forskellige ejer- og driftsformer for Farum Arena. For det første omfatter analysen af Farum Arena ikke anlæggets økonomi. For det andet vil eventuelle fordele og ulemper afhænge af kommunens mål med anlægget, og det er ikke tydeligt. Er det primære mål fx at opnå størst idræts-aktivitet på anlægget? Eller er der specifikke økonomiske mål for anlægget, fx hvor meget anlægget må koste for Furesø Kommune.

I det følgende vurderes fordele og ulemper ved de fire ejerformer på fire dimensioner:

- I forhold til kommunens mulighed for at fremme politiske mål for anlægget.
- I forhold til foreningernes interesser.
- I forhold til andre brugergrupperes interesser.
- I forhold til ønsket om størst mulig cost effectiveness

Kommunalt ejet idrætsanlæg

	FORDELE	ULEMPER
Fremme politiske mål	Forholdsvis let at prioritere forskellige mål for Farum Arenas anvendelse og at ændre derpå (fx i højere grad at tilgodese skolerne ønsker, prioritere afholdelse af større arrangementer / events)	Kommunalfuldmagten sætter begrænsninger for, hvad Arenaen kan bruges til i bestræbelser på at forbedre dens økonomi. Et kommunalt anlæg må i princippet kun stilles til rådighed for egne borgere.
Tilgodese foreningernes interesser	Fritager foreningerne for et økonomisk og driftsmæssigt ansvar for Farum Arena. Farum Arena skal ifølge folkeoplysningsloven stilles gratis til rådighed for aktiviteter for børn og unge under 25 år	Foreningerne kan ikke selv bestemme, hvornår de kan benytte Farum Arena, hvis faciliteterne lejes ud til andre, eller hvis der afholdes større events mv. Foreningerne har generelt forholdsvis lille indflydelse på Arenaens drift og prioriteringer.
Tilgodese andre gruppers interesser (skoler, andre idrætsgrupper)	Kommunen bestemmer om Farum Arena i større eller mindre grad skal tilgodese skolerne ønsker, og om arenaen også skal tilgodese selvorganiserede idrætsaktive.	Kommunen kan dog kun tilgodese andre grupper, hvis det sker under hensyntagen til saglighed; at aktiviteten ikke er konkurrenceforvridende; og at aktiviteten ikke drives kommercialt (skal altså tage en markedspris uden at tjene på det)
Økonomisk effektivitet	Faciliteten kan med de rigtige ledelsesredskaber opnå en høj benyttelsesgrad, fx. <ul style="list-style-type: none"> • Resultatkontrakt med leder så faciliteten får ansvar for en høj benyttelsesgrad. • Booking- og afbestillingsregler som sikrer en høj benyttelse. Dette vil dog forudsætte, at de ledelsesmæssige strukturer og ansvarsfordelingen hos arenaens ansatte bliver mere klar, end den er i dag, jf. analysen.	Samtidig er kommunens muligheder for at opnå en højere ekstern finansiering begrænset af, at: <ul style="list-style-type: none"> • de vigtigste brugere ikke skal betale for benyttelsen (foreninger og skoler), • kommunalfuldmagten (se uddybning i Karsten Naundrup Olesens responsium), • og at aktiviteter ikke må være konkurrenceforvridende.

Foreningsejet idrætsanlæg

	FORDELE	ULEMPER
Fremme politiske mål	Kommunen kan indgå en aftale med idrætsanlægget om at opfylde politisk bestemte mål: fx skolars anvendelse af anlægget, at det skal være åbent for selvorganiserede grupper i et bestemt tidsrum, at det skal lejes ud til arrangementer, som kommunen ønsker gennemført. Men ellers har kommunen ikke ansvaret for anlægget. Såfremt kommunen følger Folkeoplysningslovens regler vil det være billigere, fordi foreningerne ikke kan gøre krav på at kunne benytte faciliteterne gratis.	Kommunen vil i princippet ikke kunne bestemme over anlægget, og hvis arenaen ønsker at bruge det til andre formål end de politisk bestemte, kan kommunen ikke disponere over arenaen. Lokalplanen kan dog også stille begrænsninger op i forhold til hvad et areal må bruges til. f.eks. må Arenaen – så vidt vides - kun bruges til idrætsformål.
Tilgodese foreningernes interesser	Foreningerne (eller en forening) vil i princippet selv kunne disponere over arenaen og dermed prioritere egne behov og ønsker	Men foreningerne vil også stå med hele ansvaret og den økonomiske risiko. Foreningerne i Farum giver udtryk for, at det ønsker de ikke. Det er givetvis også vanskeliggere at etablere et foreningsdrevet idrætsanlæg, når det er flere foreninger, der benytter arenaen. Foreningsejede idrætsanlæg findes primært på steder, hvor det kun (eller helt overvejende) er én forening, der benytter anlægget.
Tilgodese andre gruppers interesser (skoler, andre idrætsgrupper)	Det vil idrætsanlægget i princippet være åben over for, hvis der sker en betaling for det, og de tidsrum, hvor andre brugere ønsker at disponere over anlægget, ikke kan benyttes af foreningen selv.	Idrætsanlægget vil primært interessere sig for at opfylde foreningernes behov og ønsker. Så andre brugergrupper er der kun interesse for, hvis det er nødvendigt af økonomiske grunde. Og det vil for disse grupper givetvis være dyrere, fordi den selvejende facilitet må opkræve fuld betaling, mens det typisk ikke vil ske i en kommunalt ejet facilitet (selvom det i princippet er lovligt, hvis det holder sig inden for kommunalfuldmagten og konkurrencereglerne)
Økonomisk effektivitet	For kommunen vil det være økonomisk attraktivt af flere grunde: Den skal kun betale for udgifter til de timer, som foreninger har aktiviteter for børn og unge, og til evt. skolers anvendelse. Men det afhænger selvfølgelig af, hvilken aftale der indgås med foreningen. Foreningen vil være frit stillet til at gennemføre arrangementer og aktiviteter, som giver indtjening til idrætsanlægget. Også aktiviteter i konkurrence med kommercielle aktører, såfremt kommunen ikke giver støtte dertil Det må forventes, at der vil være et stort incitament til at optimere facilitetens anvendelse (udleje) for at skaffe indtægter til idrætsanlægget. Det må endvidere antages, at de forskellige hold, der er medlem af foreningen, har en forståelse for at træning undertiden må aflyses, fordi der er arrangementer, der skal skaffe penge til faciliteten. Det kan også antages, at foreningen vil være bedre til at skaffe frivillige til aktiviteter og noget af driften, som kan øge indtjeningen ved en række arrangementer	Der må antages, at det forudsætter en stor forening, hvis den skal drive et idrætsanlæg og bære den økonomiske risiko. Og det skal være en forening med mange aktiviteter og medlemmer, der kan anvende faciliteterne det meste af tiden. Der er endvidere en risiko for, at kommunen vil se sig nødsaget til at overtage anlægget, hvis foreningen ikke evner at gøre den rentabel. Det kan resultere i, at kommunen indgår aftaler, hvor anlægget er sikret et fast tilskud under forudsætning af, at foreninger og skoler kan benytte faciliteten inden for bestemte tidsrum.

Selvejende idrætsanlæg

	FORDELE	ULEMPER
Fremme politiske mål	Kommunen kan indgå en aftale med idrætsanlægget om at opfylde politisk bestemte mål: fx skolers anvendelse af anlægget; at det skal være åbent for selvorganiserede grupper i et bestemt tidsrum; at det skal lejes ud til arrangementer, som kommunen ønsker gennemført. Men ellers har kommunen ikke ansvaret for anlægget. Såfremt kommunen følger Folkeoplysningslovens regler vil det være billigere, fordi foreningerne ikke kan gøre krav på at kunne benytte faciliteterne gratis. Ofte etableres selvejende institutioner på baggrund af en aftale med kommunen.	Kommunen vil i princippet ikke kunne bestemme over anlægget, og hvis arenaen ønsker at bruge det til andre formål end de politisk bestemte, kan kommunen ikke disponere over arenaen.
Tilgodese foreningernes interesser	Foreningerne vil typisk være med i et repræsentantskab (eller i bestyrelsen) for den selvejende idrætsfacilitet. Derfor vil faciliteten typisk opfatte sig som 'foreningernes facilitet'. Det er netop større indflydelse på fordeling af tider og aktiviteter, som foreningerne ønsker. Og det må forventes, at foreningerne har første prioritet i forhold til andre interesser. Men foreningerne vil normalt ikke have et økonomisk ansvar for faciliteten (fx skulle dække et underskud).	Faciliteten vil normalt være tvunget til at skaffe indtægter fra andre end foreningers og skolers leje af den (som dækkes af kommunen). Kommunen er ikke forpligtet til at dække hele foreningens udgifter til leje af faciliteterne i det selvejende idrætsanlæg, så det kan være lidt dyrere for foreningerne.
Tilgodese andre gruppers interesser (skoler, andre idrætsgrupper)	Faciliteten vil normalt være stærkt afhængig af, at skoler også benytter haller, sale og baner – som kommune betaler for. Andre grupper – end foreninger og skoler – vil få adgang til faciliteten, hvis det selvejende idrætsanlæg ser en økonomisk gevinst deri. Fx ved at drive et fitnesscenter.	Foreningerne kan opfatte det som konkurrenter, hvis der fx gives adgang til andre idrætsgrupper, kommercielle idrætsstilbud (som lejer sig ind) mv. Og det kan være en barriere for at andre får adgang til faciliteten
Økonomisk effektivitet	For kommunen vil det være attraktivt økonomisk af flere grunde: Den skal kun betale for udgifter til de timer, som foreninger har aktiviteter for børn og unge, og til evt. skolers anvendelse. Men det afhænger af, hvilken aftale der indgås med den selvejende institution Idrætsanlægget vil være frit stillet til at gennemføre arrangementer og aktiviteter, som giver indtjening til anlægget. Også aktiviteter i konkurrence med kommercielle aktører, såfremt kommunen ikke giver støtte dertil. Det må forventes, at der vil være et stort incitament til at optimere facilitetens anvendelse (udleje) for at skaffe indtægter til idrætsanlægget.	Der er en risiko for, at kommunen vil se sig nødsaget til at overtage anlægget, hvis den selvejende institution ikke evner at gøre den rentabel. Det kan resultere i, at kommunen indgår aftaler, hvor anlægget er sikret et fast tilskud under forudsætning af, at foreninger og skoler kan benytte faciliteten inden for bestemte tidsrum.

OPS drevet idrætsanlæg

Såvel 'det foreningsejede idrætsanlæg' som 'det selvejende idrætsanlæg' forudsætter for Farum Arenas vedkommende et formaliseret samarbejde / partnerskab mellem kommunen og foreningen eller den selvejende institution. Fordele og ulemper ved denne model er vurderet ovenfor.

Her skal vi se på fordele og ulemper ved den form for OPS drevet idrætsanlæg, hvor en privat, kommerciel aktør overtager ansvaret for driften af idrætsanlægget. I dette tilfælde vil kommunen ved overdragelsen af driftsansvaret for en længere periode (fx 10 år) sikre sig adgang til faciliteterne til skolerne og foreningernes anvendelse, men ellers vil det være op til den private aktør at drive anlægget på en rentabel måde.

OPS drevet idrætsanlæg

	FORDELE	ULEMPER
Fremme politiske mål	Aftalen med den private aktør skal sikre, at kommunens mål og interesser varetages. Fx at sikre idrætsfaciliteter til foreninger og skoler. Samtidig er kommunen fritaget for det økonomiske ansvar udover de økonomiske forpligtelser, der ligger i aftalen med den private aktør.	Vil givetvis være vanskeligere for kommunen at få tilgodeset nye ønsker og mål (eller ændringer i de oprindelige) med mindre den private aktør, der driver anlægget, ser en økonomisk fordel ved at varetage denne opgave.
Tilgodesede foreningernes interesser	Foreningerne vil kunne benytte faciliteterne inden for de tidsrum og på de betingelser, som kommunen har aftalt med den private aktør.	Men det er sandsynligt, at det vil være vanskeligere for foreningerne at få nye tider og få ændret tider til træning og stævner. Da kommunen ikke er forpligtet til at betale for hele lejeudgiften til aktiviteter for børn og unge under 25 år, kan det blive lidt dyrere for foreningerne. Det er dog usikkert, om dette også gælder, hvis det fortsat er kommunen, som ejer faciliteten, og det kun er driften, der er overdraget til den private aktør
Tilgodesede andre gruppers interesser (skoler, andre idrætsgrupper)	Det må antages, at det af aftalen med den private aktør fremgår, at den skal stille faciliteterne til rådighed for skolerne inden for et bestemt tidsrum. For andre private aktører kan man forestille sig, at det bliver lettere at få adgang til faciliteterne ved at leje sig ind. Til gengæld er det svært at forestille sig, at faciliteterne vil blive stillet gratis til rådighed for selvorganiseret brug. Men det er tænkeligt, at borgerne kan benytte faciliteten på bestemte tidsrum mod betaling.	Det er sandsynligt, at det vil være mindre fleksibelt for skolerne at anvende faciliteterne, fx at benytte dem på andre tidspunkter end de aftalte, hvis der er plads. Den private aktør vil i så tilfælde forlange en pris ud over det aftalte.
Økonomisk effektivitet	Det er sandsynligt, at den private aktør vil have en økonomisk interesse i at opnå en høj benyttelsesgrad, såfremt aftalen med kommunen giver en betaling for hver ekstra udlejning til skoler og foreninger, og hvis aftalen giver den private aktør ret til at leje noget af faciliteten ud til kommercielle aktører (fx fitnesscenter) eller selv organisere aktiviteter, der kan give et overskud	Det kan være svært at vurdere på kort sigt, om den indgåede økonomiske aftale er favorabel på længere sigt.

Afrunding

Dilemmaet for kommunerne på facilitetsområdet er, at de for det første skal sikre foreningerne og skolerne gratis adgang, for det andet skal forsøge at matche fleksibiliteten og komforten i mange kommercielle eller selvejende anlæg og for det tredje skal afstå fra at agere 'kommercielt' jvf. Kommunalfuldmagten og konkurrencereglerne.

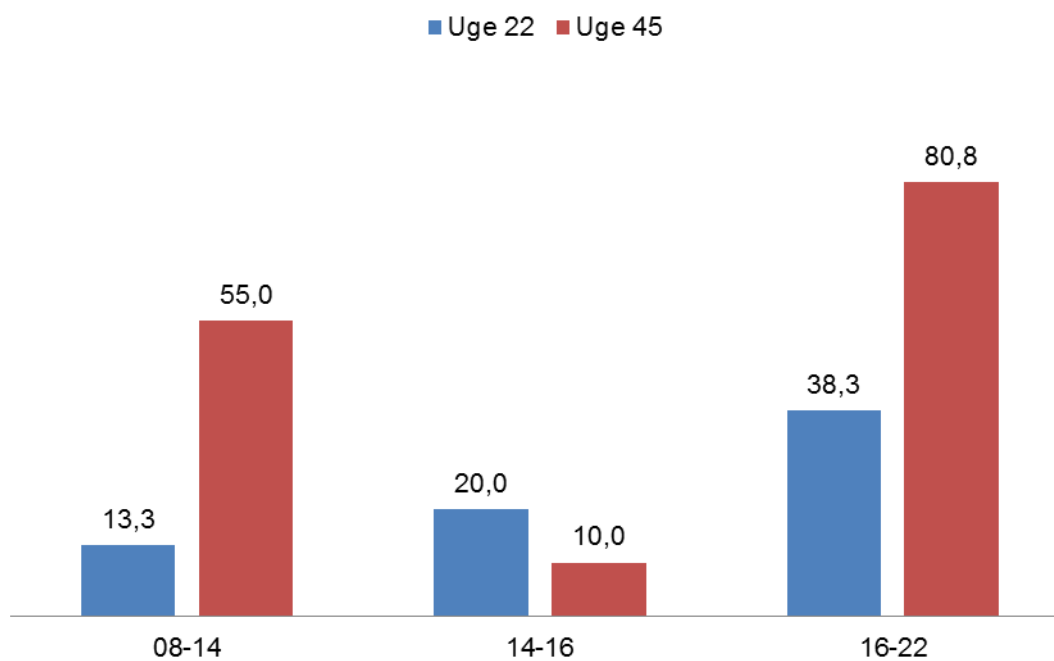
Herved er der en reel risiko for, at de kommunale anlæg bliver af lavere kvalitet og langsommere til at reagere på ændringer i efterspørgslen på idræt end private eller kommercielle anlæg, og at der derfor sker en opsplitning på idrættens forskellige arenaer / faciliteter mellem ressourcestærke og mindre ressourcestærke brugergrupper.

Dilemmaet forstærkes af, at kommercielle faciliteter i de seneste 5 til 10 år er vokset stærkt i volumen og antal. Herigennem øges også risikoen for konkurrenceretslige problematikker, når eksempelvis kommunale svømmefaciliteter opgraderes med wellness- og kurbadsfaciliteter, eller når kommunale idrætshaller moderniseres og udvides med moderne fitnesscentre, der skal styrke fleksibiliteten og tilgængeligheden til idræt for brugerne.

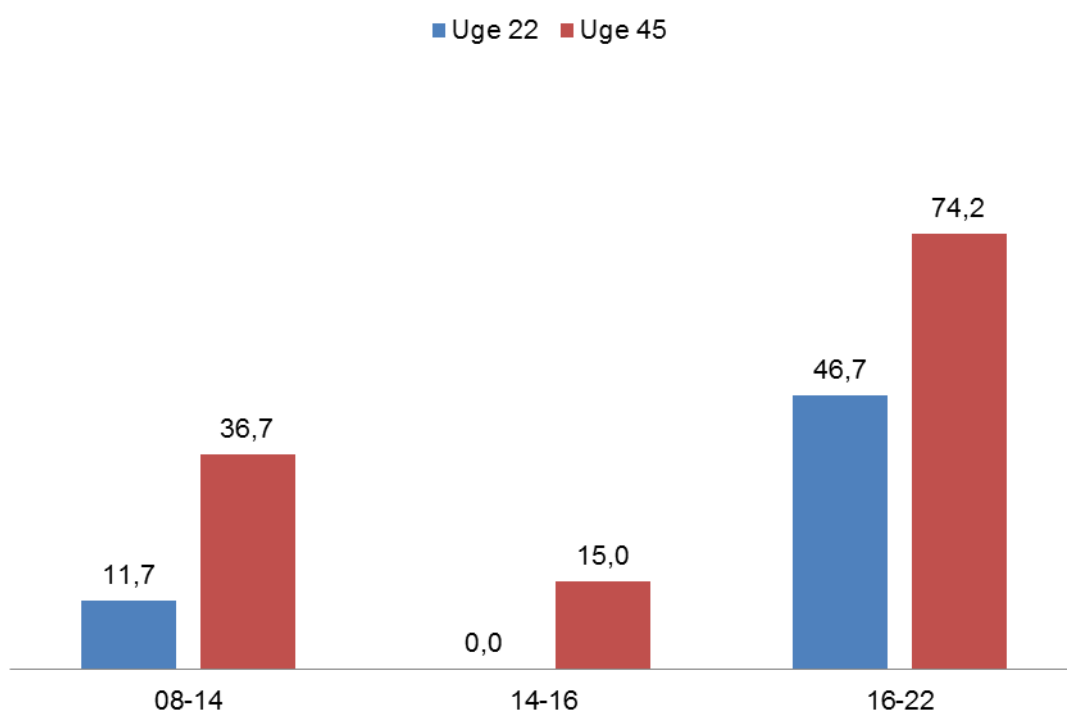
På baggrund af ovenstående analyse af fordele og ulemper ved de fire ejer- og driftsformer mener vi, at det reelle valg for Furesø Kommune står mellem at bevare Farum Arena som en kommunal ejet og drevet facilitet eller at ændre det til en selvejende institution. Det kommunalt ejede anlæg vil være at foretrække, hvis kommunen vil have stor indflydelse med facilitetens anvendelse og ønsket om at tilgodese forskellige mål. Det selvejende anlæg vil være at foretrække, hvis kommunen ønsker at begrænse de økonomiske udgifter til anlægget og ønsker et anlæg, hvor udgifterne i højere grad dækkes af brugerbetaling og kommercielle indtægter.

Bilag 1 – Figur 6.2 og 6.3

Figur 6.2 Farum Arena (Hal 2) - Udnyttelse i uge 22 og 45 fordelt på tidspunkter (%).

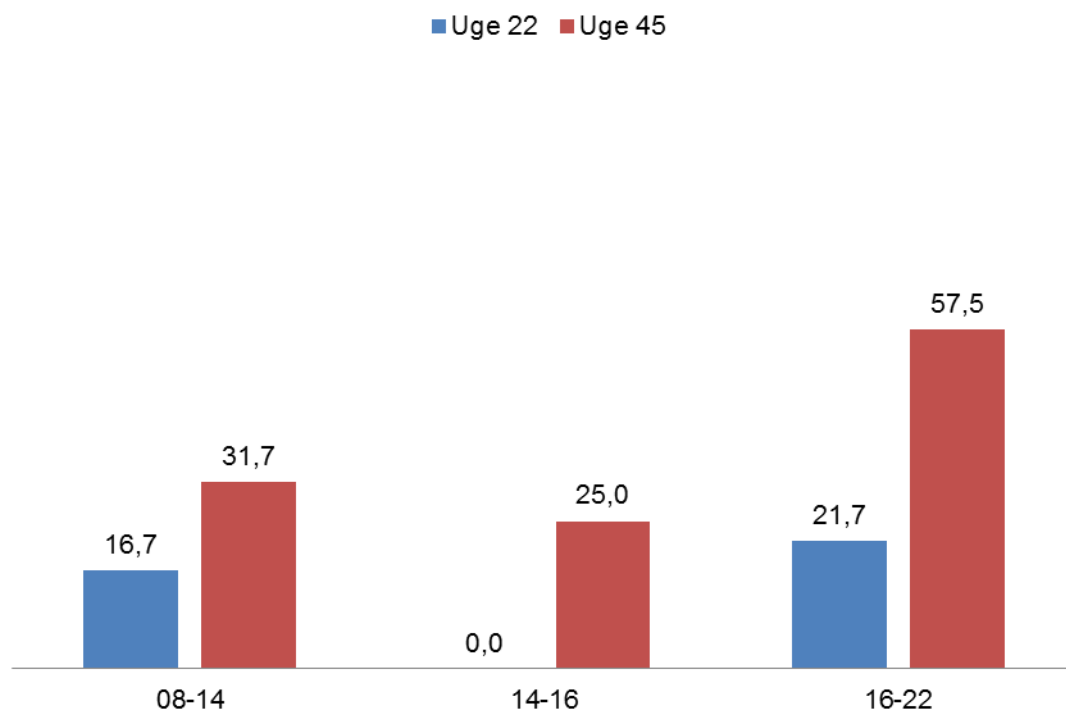

Figur 6.3 Farum Arena (Hal 3) - Udnyttelse i uge 22 og 45 fordelt på tidspunkter (%).

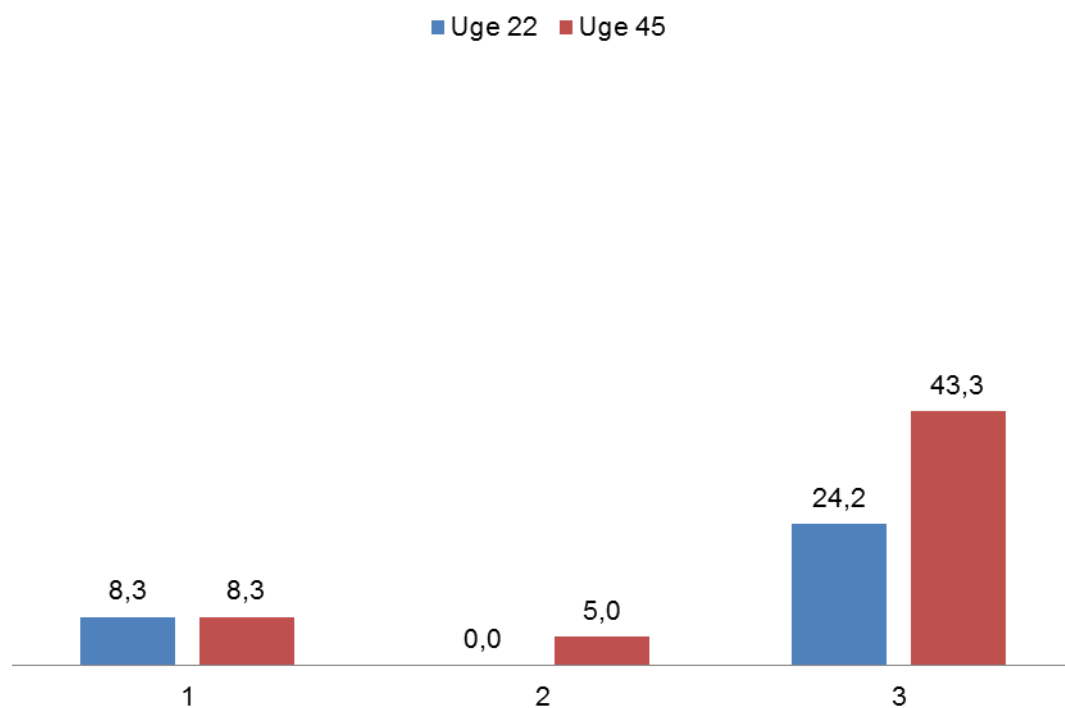

Bilag 2 – Figur 6.4 og 6.5

Figur 6.4 Farum Arena (gymn.-sal) - Udnyttelse i uge 22 og 45 fordelt på tidspunkter (%).

Figur 6.5 Farum Arena (bordtennislok.) - Udnyttelse i uge 22 og 45 fordelt på tidspunkter (%).

Bilag 3 – Responsum vedrørende juridiske rammer for etablering og drift af idrætsfaciliteter

Furesø Kommune
Rådhusstrøvet 2
3520 Farum

Karsten Naundrup Olesen,
Ibsgården 180
4000 Roskilde

Det er almindeligt antaget i praksis fra det kommunale tilsyn og i den kommunalretlige litteratur, at kommunerne med hjemmel i kommunalfuldmagten kan etablere og drive idrætsfaciliteter.¹ Ansagen findes i, at det er fastlagt som en kommunal opgave at sikre borgernes adgang til egen idrætsudøvelse og til at overvære sportsbegivenheder. Dette er relevant i forhold til behandlingen af de kommunalt drevne faciliteter og faciliteter drevet efter en OPS-model.

Mens der således er en ret for kommunerne til at etablere og drive idrætsfaciliteter, er det ikke en pligt for kommuner at gøre dette. Der ses her bort fra, at kommunerne er forpligtede til at sikre idrætsundervisning i folkeskolerne, og derved er nødt til at tilvejebringe faciliteter til det formål, enten i form af egne faciliteter eller gennem aftale med andre.

I henhold til folkeoplysningsloven,² § 2, stk. 3, skal kommunerne stille lokaler og anlæg til rådighed for almennyttige foreninger. Heller ikke i dette ligger der en pligt for kommunerne til at etablere idrætsfaciliteter, idet den lovbestemte pligt kun omfatter lokaler, som kommunen alligevel råder over.

1. Opdrag

Furesø Kommune har bedt mig skrive et responsum, der skal belyse de juridiske rammer for etablering og drift af idrætsfaciliteter i følgende 4 former:

- 1) Kommunalt drevet
- 2) Foreningsdrevet
- 3) Fondsdrevet
- 4) Drevet som et offentlig-privat samarbejde (OPS).

Responsummet skal belyse muligheder og begrænsninger inden for de 4 former, og det skal behandle forhold, som typisk vil være relevante for kommuner i forhold til drift af idrætsfaciliteter, herunder forhold som fleksibilitet og mulighed for kommunal styring. Responsummet tager ikke sigte på specifikke idrætsanlæg.

2. Generelt om kommuners muligheder for at etablere og drive idrætsfaciliteter

I det følgende skitseres overordnede forhold af betydning for det kommunale engagement i idrætsfaciliteter. Dette tjener som grundlag for den efterfølgende behandling af de 4 driftsformer nævnt i punkt 1, og i den forbindelse uddybes indhold og konsekvens af de overordnede rammer.

Responsum

vedrørende juridiske rammer for etablering og drift af idrætsfaciliteter

At det anses for at være en (mulig) kommunal opgave at stille idrætsfaciliteter til rådighed for borgerne betyder, at kommunerne mod betaling kan sikre sig adgang til sådanne faciliteter, der er etableret og drevet af andre juridiske personer. Dette er relevant for behandlingen af de forenings- og fondsdrevne faciliteter. Begrundelsen for denne anvendelse af de kommunale midler findes i en betragtning om, at kommunerne i stedet for at anvendes resurser på selv at udføre en lovlig kommunal opgave, kan den anvende resurserne på at købe en tilsvarende ydelse af eksterne parter.

At kommunerne har ret til at etablere og drive idrætsfaciliteter giver ikke noget svar på, hvordan disse kan anvendes. I relation til det spørgsmål skal andre regler iagttages. Det drejer sig om regler for kommunens borgerrettede aktiviteter, og om regler der regulerer, hvordan kommunerne kan agere i forhold til virksomheder og andre juridiske personer. Betydningen af disse regler – herunder kommunalfuldmagten og de almindelige forvaltningsretlige regler – inddrages i de følgende afsnit.

At kommunerne som udgangspunkt har hjemmel til at leje sig til idrætsfaciliteter betyder heller ikke, at kommunerne herefter kan agere frit i forhold til at indgå sådanne lejefaftaler, idet der også findes regulering af kommunernes engagement i fonde, foreninger og virksomheder. Også dette uddybes i det følgende.

¹ Se til illustration Indenrigs- og Sundhedsministeriets brev af 25. februar 2002 i j.nr. 2000/1115/300-1. Fra litteraturen kan henvises til Steen Rønsholdt: Kommunalret i grundtræk, s. 73; Karsten Revsbech: Kommunernes opgaver, s. 283 og Frederik Gammelgaard: Kommunal erhvervsvirksomhed, s. 112.

² Lbk. 854/2011 med senere ændring.

facilitet, men det betyder omvendt, at kommunen formodentlig kan opstille restriktioner for anvendelsen, hvorefter dette bliver et gode forbeholdt kommunens borgere.³

Lokalitetsprincippet betyder også, at der er grænser for, i hvilken udstrækning en kommune kan skyde midler i etableringen af idrætsfaciliteter, der placeres uden for kommunens grænser.

Hvor den pågældende facilitet godt nok ligger i Egedal Kommune, men også er åben for borgere fra Furesø Kommune, og tillige naturligt henvender sig til borgere i Furesø Kommune – eksempelvis fordi de har tættere til denne facilitet end til en tilsvarende i deres hjemkommune (Furesø Kommune) – vil det formodentlig være lovligt for Furesø Kommune at skyde midler i faciliteten. Hvor tilknytningen til (fordelen for) kommunens egne borgere er mindre direkte, forhindrer lokalitetsprincippet det kommunale engagement.⁴

I forbindelse med anvendelse af kommunale idrætsfaciliteter kan det måske blive relevant at styre (begrænse) brugen af disse også blandt kommunens egne borgere. Eksempelvis kan man forestille sig, at der kan findes behov for (i visse perioder) at forbeholde anvendelse af svømmehallen for børn eller ældre. Sådanne begrænsninger kan gennemføres under iagttagelse af et almindeligt krav om saglighed, som også genfindes i forbindelse med kravet om at »kommunal interesse« i forbindelse med anvendelse af kommunalfuldmagten som hjemmel for kommunale aktiviteter.⁵

Hvis kommunen stiller dens faciliteter til rådighed for borgernes egenmotivation, er der en risiko for konkurrenceforvridning. Det er tilfældet, hvor de motionsformer, borgerne får mulighed for at udføre, tillige tilbydes af kommercielle udbydere. Risikoen for konkurrenceforvridning er størst inden for motions typer, der er identisk med de kommercielt udbudte, mens den er mindre for motions typer, hvor der er mulighed for at differentiere ydelserne, eksempelvis ved at tilbyde mere omfattende ydelser, som for eksempel hvor adgang til vægttræningsudstyr kombineres med instruktion, kostvejledning, wellness m.v. Risikoen for konkurrenceforvridning kan imødegås ved at prisfastsætte den kommunale ydelse på markedsvilkår.

Mens markedsbetragtninger og konkurrence retten foreskriver, at kommunen opkræver en brugerbetaling svarende til markedsprisen, er kommunalrettens udgangspunkt, at kommunal virksomhed ikke må have som formål, at kommunen skal opnå fortjeneste, hvilket vil være tilfældet,

³ Se her til indenrigsministeriets brev af 23. februar 1999 i j. nr. 1998/1113/040-1. Ministeriet udtalte her, at en kommune ikke antages at være forpligtet til at stille ydelser, der varetages på ulovbestemt grundlag, til rådighed for andre end kommunens borgere, men at kommunen på den anden side ikke er afskåret fra også at lade borgere, der ikke er bosat i kommunen, benytte en given ydelse, i sagen en rabatorning vedrørende kollektiv trafik.

⁴ Se her til indenrigsministeriets udtalelse af 2. januar 1995 i j. nr. 1994/1115-23. Ringkøbing Kommune havde ikke den fornødne væsentlige interesse i, at Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger Vestjylland placerede en kontorbygning i kommunen, til at det kunne berettige, at kommunen vederlagsfrit stillede en byggegrund til rådighed for foreningen.

⁵ Se om dette hos Karsten Revsbech: *Kommunernes opgaver*, s. 77ff.

3. Kommunalt drevne idrætsfaciliteter

Som nævnt er det almindeligt antaget, at kommunerne med hjemmel i kommunalfuldmagten kan etablere og drive idrætsfaciliteter. Bortset fra finansieringsmæssige spørgsmål er der således ikke vanskeligheder forbundet med anlægget af idrætsfaciliteter i kommunalt regi.

I forbindelse med driften af de kommunale faciliteter er det en følge af ejerskabet, at kommunen har fuld råderet over faciliteterne. Kommunen kan således disponere over adgangen til at benytte en given facilitet, men er i udøvelsen af denne råderet bundet af forskellige regler.

3.1 Kommunens egen brug af faciliteterne

Kommunen kan anvendes egne faciliteter til at opfylde egne behov. Eksempelvis kan den kommunale svømmehal reserveres til brug for svømmeundervisning i folkeskolerne. I forbindelse med en sådan brug, er kommunerne ikke forpligtet til at tage hensyn til andre potentielle brugeres ønske om adgang til faciliteten.

Kommunen kan endvidere anvende egne faciliteter som ramme for borgernes idrætsudøvelse. Det kan ske gennem kommunale tilbud om idrætsaktivitet, eksempelvis kommunal svømme- eller gymnastikundervisning, og det kan ske ved at kommunen stiller faciliteten til rådighed som den ramme, det vil sige uden at tilbyde instruktion eller andet.

Kommunens muligheder for at udbyde idrætsaktiviteter behandles ikke nærmere i dette resumé, da fokus her er på driften af selve faciliteten, og ikke på hjemmelsspørgsmål og anden regulering af andre kommunale aktiviteter, her idrætsundervisning. Herefter fokuseres på den situation, hvor kommunen stiller egne idrætsfaciliteter til rådighed for borgere, for idrætsklubber og for kommercielle udbydere af idrætsaktiviteter.

3.2 Kommunen stiller faciliteter til rådighed for borgere, foreninger og kommercielle udbydere

3.2.1 Borgernes egenmotivation

Hvis en kommune stiller dens egne idrætsfaciliteter til rådighed for borgernes egenmotivation, skal det ske under iagttagelse af de kommunalretlige og almindelige forvaltningsretlige regler for ydelser til borgere.

Det kommunalretlige lokalitetsprincip har i denne forbindelse den konsekvens, at den enkelte kommune ved sit engagement i idrætsfaciliteten primært skal have sine egne borgere i tankerne.

Dette betyder ikke, at en kommune ikke kan tillade andre end dens egne borgere at benytte en given

genstand for en nylig afsagt Højesterets dom.⁷ I sagen ville en idrætsforening have dom for, at Jammerbugt Kommune var forpligtet til at sikre at de fodboldbaner, som kommunen stillede til rådighed for klubben, var opkrædte til fodboldspil. På sin side mente kommunen, at den alene skulle stille banerne til rådighed i form af græsplæner. Det var i sagen ubestridt, at kommunen ikke kridtede banerne op i forbindelse med dens eget (kommuneskolernes) brug, og Højesteret anlægger i sagen den betragtning, at det er kommunens øvrige brug af faciliteter, der er målestok for, hvad der skal forstås som »primære brug«, og ikke hvilke behov idrætsklubben har, eller hvad der må anses for almindeligt for de aktiviteter, klubben skal anvende faciliteter til. Højesteret udtrykker det således, at der ikke er »... pligt for kommunen til at udføre særlige tjenesteydelser for de foreninger mv., der får et udendørsanlæg stillet til rådighed«. Herefter blev landsrettens dom stadfæstet, og kommunen frikendt.

3.2.3 *Kommercielle udbydernes adgang*

En kommune må efter den almindelige antagelse ikke drive handel, håndværk, industri eller finansiel virksomhed, hvilket også omfatter udlejning af lokaler til ikke-kommunale formål.⁸ Ud fra betragtninger om at undgå værdispild er det dog accepteret, at kommunerne i et vist omfang kan udleje ledige lokaler til formål, der ikke er kommunale.⁹ Denne adgang til at udleje overskudskapacitet kan formentlig anvendes sådan, at kommuner kan udleje deres idrætsfaciliteter til erhvervsdrivende virksomheder, der ønsker at tilbyde idrætsaktiviteter på kommercielt grundlag eksempelvis svømmeundervisning, vand aerobic og andre aktiviteter knyttet til svømmebassiner.

Muligheden for at udleje de kommunale faciliteter er dog begrænset på forskellig måde. Således må der ikke foretages kommunal udlejning, hvis opgaven i forvejen varetages på rimelig måde af private. Dette kan måske begrænse adgangen til at udleje visse kommunale faciliteter nemlig sådanne, som er relativt almindelige eller bredt anvendelig. For sådanne faciliteter kan der tænkes potentielt at være mulighed for kommerciel drift. Anderledes for andre typer af idrætsfaciliteter som eksempelvis svømmehaller eller squashbaner. Her er anlægssomkostningerne ofte høje og anvendelsesmulighederne smalle, hvilket nok gør det mindre sandsynligt, at der vil være private virksomhe-

⁷ Højesterets dom af 21. marts 2012 i sag 73/2010, gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2012.2055H.

⁸ Heide-Jørgensen: Den kommunale interesse, s. 135ff. Garde og Revsbech: Kommunalret, s. 51ff og Frederik Gammelgaard: Kommunal erhvervsvirksomhed, s. 12ff. Fra praksis kan blandt andet henvises til Indenrigs- og Sundhedsministeriets brev af 30. maj 2002 i j. nr. 2002/1221/070-4.

⁹ Frederik Gammelgaard: Kommunal erhvervsvirksomhed, s. 73f og Revsbech: Kommunernes opgaver, s. 163ff. Fra praksis kan henvises til Indenrigsministeriets udtalelser af 23. juni 1999 i j.nr. 1997/11124/159-1 og 23. december 1999 i j.nr. 1997/1115/055-1 samt Indenrigs- og Sundhedsministeriets notat af 26. maj 2003 (Stabsenheden, j.nr. 2003-2117/515-2) om kommunal støtte til vandrehjem, s. 7f.

hvis der kræves en betaling svarende til markedsprisen. Dette kommunalretlige udgangspunkt forhindrer ikke, at kommunen kan opkræve en betaling fra brugerne, som sikrer, at kommunens samlede omkostninger dækkes, men kommunen er ikke efter kommunalretten forpligtet til at foretage opkrævning af denne størrelse.

I forbindelse med forskellen mellem prisfastsættelsen efter kommunalretten og konkurrenceretten skal det bemærkes, at Indenrigsministeriet har tilkendegivet, at »... det må antages, at kommunen med henblik på at overholde konkurrencelovgivningen lovligt efter ovennævnte almindelige kommunalretlige grundsetninger kan fastsætte størrelsen af brugernes betaling ..., uanset om kommunen herved opnår et vist overskud ved driften ...«. ⁶ Der er hermed måske åbnet for brugerbetaling, der rækker ud over omkostningerne ved at stille idrætsfaciliteter til rådighed.

3.2.2 *Almennyttige foreningers adgang*

Som nævnt i afsnit 2 skal kommunerne i henhold til folkeoplysningsloven, § 2, stk. 3, stille lokaler og anlæg til rådighed for almennyttige foreninger, herunder blandt andet idrætsforeninger. De krav foreninger skal opfylde for at være berettigede til lokalstøtte omtales ikke, men er reguleret i folkeoplysningsloven, blandt andet i §§ 3-5.

Den nærmere regulering af kommunens forpligtelser efter folkeoplysningsloven findes i lovens kap. 6. Udgangspunktet, der følger af § 22, stk. 1, er, at de kommunale faciliteter stilles vederlagsfrit til rådighed. Dette modificeres i § 22, stk. 4, i henhold til hvilket, kommunen kan opkræve et gebyr for benyttelse af anvisne faciliteter, hvis kommunen yder frivillige supplerende tilskud til driftsudgifterne ved brug af foreningens egne eller lejede private lokaler. Gebyret skal i givet fald indgå i den pulje, som kommunalbestyrelsen anvender til frivillige supplerende lokaltilskud inden for det pågældende område.

Pligten til at anvise faciliteter rækker kun til at stille ledige, eksisterende faciliteter til rådighed, det vil sige, at kommunerne ikke i medfør af folkeoplysningsloven er forpligtede til at tilvejebringe idrætsfaciliteter, og kommunen er heller ikke forpligtet til at disponere sine egne idrætsfaciliteter på en sådan måde, at der bliver tider, hvor almennyttige foreninger kan anvende dem.

Af bestemmelse i lovens § 22, stk. 3, fremgår, at faciliteterne »... stilles til rådighed med den indretning og det inventar, der er til rådighed, når lokalerne anvendes til deres primære brug«. Sammen med kravet om at faciliteterne skal stilles til rådighed vederlagsfrit har dette krav været

⁶ Indenrigsministeriets brev af 1. oktober 1996 i j.nr. 1992/1124/101-3.

andre (indskrænke) denne, da borgerne ikke har noget krav på adgang til de kommunale idrætsfaciliteter. Tilsvarende stiller folkeoplysningsloven heller ikke krav om adgang til faciliteter, der bruges af kommunen selv. Ændringer i allerede tildelte rettigheder kan dog muligvis give anledning til vanskeligheder ud fra betragninger om ændring af en begunstigende forvaltningsakt. Hvor der er tale om aftaler indgået med kommercielle virksomheder, der som nævnt skal indgå på markedsvilkår, vil aftalens bindende natur som udgangspunkt forhindre, at kommunen ensidigt disponerer over de rettigheder, aftalen tillægger virksomheden. Aftalerne kan dog indeholde bestemmelser vedrørende dette emne, eksempelvis i form af opsigelsesbestemmelser.

4. Idrætsfaciliteter drevet af foreninger

4.1 Rådighed over foreningers faciliteter

Det lægges i det følgende til grund, at de foreninger, der er tale om, er stiftet på privatretligt grundlag, og at disse ikke er erhvervsdrivende. Disse kriterier vil passe på fleste idrætsforeninger.

Foreninger er selvstændige juridiske personer, og kan som sådanne frit engagere sig i aktiviteter inden for lovgivningens rammer. Der er således ikke, som det er tilfældet med kommunale aktiviteter, behov for en hjemmel for at påtage sig en opgave. I relation til etablering af idrætsfaciliteter betyder dette, at foreningerne frit kan gøre noget sådant, naturligvis under behørig iagttagelse af relevant regulering som eksempelvis lokalplanlægning og bygge Lovgivning.

Også i forhold til driften af egne idrætsfaciliteter, er foreningen som udgangspunkt frit stillet.

Set fra et kommunalt ståsted er foreningernes etablering og drift af idrætsfaciliteter interessante ud fra overvejelser om, i hvilken udstrækning de foreningsjede faciliteter kan indgå i kommunens planlægning af udbuddet af idrætsfaciliteter til varetagelse af de kommunale opgaver. Udgangspunktet er her, at hvis en forening, uden kommunal støtte, etablerer og driver idrætsfaciliteter, er kommunen ikke berettiget til at anvende faciliteterne, ud over hvad kommunen kan aftale sig frem til med foreningen.

4.2 Kommunal støtte efter folkeoplysningsloven

Set fra et kommunalt ståsted er foreningers etablering og drift af idrætsfaciliteter også interessant ud fra overvejelser om, i hvilken udstrækning kommunen er forpligtet til at yde støtte til aktiviteterne. Dette spørgsmål må besvares i lyset af folkeoplysningsloven.

Som det er tilfældet, hvis en forening ønsker adgang til lokaler efter folkeoplysningsloven, skal foreningen, også for at opnå økonomisk støtte efter loven, opfylde betingelserne i dennes §§ 3-

der, der ser en mulighed i at drive udlejning som en kommerciel aktivitet. Et kig rundt i landet viser dog at heller ikke for denne slags mere specialiserede faciliteter, kan private aktører udelukkes, og vurderingen, af om opgaven varetages på rimelig måde af private, må foretages konkret.

Det er endvidere et vilkår for den kommunale udlejning, at grundlaget for denne ikke må være en bevidst opbygget overkapacitet af kommunale idrætsfaciliteter. Der skal være tale om faciliteter, der primært tjener til opfyldelse af en kommunal opgave, og hvor det kun er fordi, faciliteten ikke fuldt ud kan udnyttes til dette, at der bliver mulighed for at stille den til rådighed for (udleje til) virksomheder.

Hvis der under iagttagelse af ovenstående retningslinjer kan foretages udlejning af kommunale idrætsfaciliteter, skal dette ske til en lejebetaling, der svarer til markedslejen, hvilket på lang sigt vil indføre en pris, som dækker såvel omkostninger til drift som et beløb til dækning af afskrivninger og forrentning af den investerede kapital. I den udsrækning det kan lade sig gøre at fastsætte lejen til markedsniveauet, vil det fjerne risikoen for at de virksomheder, der kan leje af kommunen, indirekte støttes af denne, og dermed alt andet lige stilles bedre i konkurrencen end de virksomheder, der må skaffe adgang til faciliteter ad anden vej. Herved elimineres risikoen for, at der fra kommunens side ydes ulovlig statsstøtte til virksomhederne.

Fastsættelse af markedslejen er imidlertid langt fra altid en simpel opgave. Ofte findes der ikke et reelt marked for udlejning af de pågældende faciliteter, fordi der er et meget begrænset antal udbydere eller lejere. I sådanne tilfælde kan kommunen i stedet vælge at fastsætte en fiktiv markedspris, eksempelvis som en omkostningsfikseret pris. Her kan det imidlertid være vanskeligt at udregne, hvilke omkostninger der skal tages med. Til inspiration og uddybning af de problemer, der er forbundet med beregning af markedslejen på en idrætsfacilitet, kan henvises til Konkurrencestyrelsens publikation »Kommunal udlejning af idrætsanlæg« som indeholder en model for beregning af markedslejen for et kommunalt ejet stadion.¹⁰

3.2.4 Dispositionsfrihed når faciliteter stilles til rådighed for andre

Det er tidligere nævnt, at kommunen, som følge af ejerforholdet, har fuld råderet over dens egne faciliteter. Denne frihed til at disponere efter eget ønske skal administreres under iagttagelse af ovenstående. Endvidere er der grund til at fremhæve, at dispositionsfriheden indskrænkes af dens anvendelse, sådan at de aftaler, der indgås mellem kommunen og eksterne brugere, naturligvis skal overholdes. I forhold til borgernes egenmotion vil det næppe føre til juridiske vanskeligheder at

¹⁰ Redegørelsen er dateret 18. august 2003.

5. Hvis betingelse er opfyldt, skal kommunerne yde tilskud til aktiviteter for personer under 25 år, jf. § 15, mens kommunerne kan yde tilskud til aktiviteter for personer over 25 år, jf. § 16, stk. 1. Loven fastsætter ikke en bestemt sats for tilskuddenes størrelse.

En direkte økonomisk støtte kan virke konkurrenceforvridende. Fra administrativt side er dette konkurrencemæssige problem adresseret i to bestemmelser i folkeoplysningsbekendtgørelsen, jf. dennes §§ 2 og 3.¹¹

I bekendtgørelsens § 2, stk. 3, er det således indskærpet, at hvor der kan være mulige konkurrenceforvridende følger virkninger for private kommercielle virksomheder, skal kommunalbestyrelsen være særligt opmærksom på lovens krav til formål og foreningsdannelse, når den støtteberettigede virksomhed vurderes. Bestemmelsen kan ikke ses som en stramning, der begrænser risikoen for konkurrenceforvridning, mere end hvad der er en følge af lovens krav om almennyttig aktivitet og forbud mod drift i kommercielt øjemed.

Af bekendtgørelsens § 5, stk. 3, fremgår, at der ikke skal ydes tilskud til »folkeoplysende voksenundervisning inden for spil, idræt og sports- og konkurrencepræget virksomhed, herunder dans bortset fra folkedans, ...«. Dette gælder efter bestemmelsen både teoretisk undervisning inden for områderne og udøvelse i praksis. Med denne bestemmelse er risikoen for konkurrenceforvridning i relation til breddeidræt umiddelbart fjernet, men der er dog to modifikationer til dette umiddelbare indtryk.

Den første modifikation følger af bekendtgørelsens § 5, stk. 4, i henhold til hvilken kommunalbestyrelsen kan fastsætte generelle overordnede retningslinjer for, hvad der skal forstås ved begreber spil, idræt og sports- og konkurrencepræget virksomhed. Der er med andre ord mulighed for lokal varians i administrationen af bekendtgørelsens konkurrenceregulering. Denne varians styrkes af, at bekendtgørelsens § 5, stk. 4, også udtrykkeligt hjemler, at kommunalbestyrelsen kan fravige de begrænsninger, der følger af § 5, stk. 3.

Den anden modifikation til den konkurrencefremmende virkning af bekendtgørelsens § 5, stk. 3, er, at den kun vedrører støtte udbetalt med hjemmel i folkeoplysningslovens kapitel 4 om folkeoplysende voksenundervisning. Restriktionen vedrørende støtte til idrætsaktiviteter er ikke gentaget i relation til støttebestemmelserne i lovens kapitel 5, hvorfor der kan ydes kommunal støtte til idrætsforeninger, der tilbyder aktiviteter til personer under 25 år.

Kommunen kan ikke stille som en betingelse for støtte, at støttemodtager stiller sine faciliteter til rådighed for kommunal brug. Kommunen kan dog opstille visse retningslinjer for anvendelse af

støttemidler givet med hjemmel i folkeoplysningsloven. Således kan kommunen fastsætte regler, efter hvilke eksempelvis særlige grupper af unge tilgodeses, og i den forbindelse kan der knyttes særlige vilkår til støtten, eksempelvis i form af krav til åbningstider, initiativer overfor særlige aldersgrupper og lignende. Endvidere skal det nævnes, at lovens § 19, stk. 3, giver mulighed for at kommunen kan beslutte, at der skal ydes særlige tilskud til indgåelse af partnerskaber mellem kommunen og en bestemt forening om løsning af konkrete opgaver.

4.3 Støtte efter kommunalfuldmagten

Kommunalfuldmagten kan også tjene som hjemmel for kommunens økonomiske støtte til idrætsforeninger, men dette regelsæt foreskriver ikke en pligt for kommunen til at yde støtte. Det er kommunen, der afgør, om der skal ydes støtte, og i givet fald til hvilke foreninger.

Afgangen til at yde støtte efter kommunalfuldmagten er begrundet i, at kommunen sikrer varetagelse af en kommunal opgave gennem foreningen, i stedet for at kommunen selv varetager opgaven. Dette betyder, at der kun kan ydes støtte til aktiviteter, som kommunen selv havde kunnet varetage, hvilket udelukker støtte til foreninger, der har et erhvervsøkonomisk formål. I tilfælde af blandede aktiviteter kan der ydes støtte til de ikke-erhvervsområde aktiviteter, hvis det er muligt at sikre, at støtten kun anvendes til disse og ikke til foreningens erhvervsøkonomiske aktiviteter. En ikke-erhvervsøkonomisk forening kan modtage kommunal støtte til et lejlighedsvist erhvervsøkonomisk arrangement, eksempelvis en fest der skal skaffe penge til foreningens arbejde.

Begrundelsen, for at lade kommunerne støtte foreninger der udfører kommunale opgaver, betyder også, at støtte skal ydes under iagttagelse af det kommunaltretlige lokalitetsprincip. Der kan herefter kun ydes støtte til aktiviteter, der overvejende er af interesse for kommunens borgere. Lokalitetsprincippet udelukker dog ikke, at der ydes støtte til foreninger, der også stiller faciliteter til rådighed for borgere fra andre kommuner. Der henvises i øvrigt til omtalen af lokalitetsprincippet i afsnit 3.2.1.

Hvis kommunen yder støtte til en forening, er det en betingelse, at foreningens aktiviteter er åbne for alle kommunens borgere, i samme udstrækning som det ville være tilfældet, hvis aktiviteten var udbudt af kommunen. Der skal således være mulighed for fri indtræden i foreningen, eller foreningen skal acceptere at stille dens faciliteter til rådighed for ikke-medlemmer, på samme vilkår som det er tilfældet for foreningens medlemmer.

¹¹ Bkg. nr. 1251/2011.

Foruden kravet om at faciliteterne skal være åbne for alle, kan kommunen i forbindelse med støtte til foreninger også stille andre krav. Disse skal blot være saglige, og respektere de almindelige forvaltningsretlige krav om ligebehandling og proportionalitet.

5. Idrætsfaciliteter drevet af fonde

På samme måde som foreninger, er fonde selvstændige juridiske personer, og i den udstrækning de er stiftet på privatretligt grundlag, kan kommunen ikke kræve adgang til fondes idrætsfaciliteter, men må sikre sig dette gennem aftale.

Uagtet at fondsløvene¹² ikke opererer med begrebet *selvejende institution* som et selvstændigt begreb, der adskiller sig fra fondsbegrebet, synes en sådan sondring at blive anvendt i andre sammenhænge, hvor offentlige instanser i vid udstrækning benytter sig af begrebet *selvejende institution* til at udsøndre opgaver og aktiver fra den øvrige offentlige økonomi. Dette gælder også på det kommunale niveau, hvor der blandt andet findes selvejende institutioner, der ejer idrætsfaciliteter. I det følgende fokuseres på denne (af)art af fondene.

For di de selvejende institutioner ikke er entydige i deres udformning – eksempelvis hvad angår ledelsesstruktur og økonomi – er det vanskeligt at sige noget entydigt, om de muligheder der er for, at disse institutioner kan någå i kommunernes planlægning af udbuddet af idrætsfaciliteter. Det skal derfor understreges, at det følgende er generelle bemærkninger, og at der i hvert tilfælde må foretages en konkret vurdering, både hvis der foreligger en eksisterende selvejende institution, og hvis det påtænkes at stifte en ny.

Hvis en kommune ønsker at stifte en selvejende institution, skal der være hjemmel til at foretage den økonomiske disposition, der typisk er forbundet med dette i form af indskud af enten kontante midler eller anlægsaktiver.

Findes den nødvendige hjemmel, kan den selvejende institution herefter oprettes. Til trods for at det i praksis ses, at selvejende institutioner får deres midler fra kommunen, har en ledelse udpeget delvist af kommunen, skal have sine vedtægter godkendt af kommunen og sit regnskab revideret af kommunen, må det kræves, at der er et vist indhold i det påståede selveje. Der må således være en grænse for sammenhængen mellem kommunen og den selvejende institution. Er dette ikke tilfældet, må det overvejes, om institutionen blot skal betragtes som en intern del af kommunen.

Hvis der i realiteten ikke er tale om en selvejende institution, eller hvis kommunen udøver en tilstrækkelig kontrol med en selvejende institution, vil det blandt andet have den konsekvens, at

¹² Lbk. 560/2010 (lov om erhvervsdrivende fonde) og lbk. 938/2012 (lov om fonde og visse foreninger).

aftaler mellem enheden og kommunen ikke er underlagt EU's udbudsregler, idet der efter udbudsreglerne ikke er tale om en aftale med en ekstern part.¹³

Hvis der foreligger en selvejende institution, kan kommunen have visse instruktionsbeføjelser overfor denne, i den udstrækning kommunen udpeger ledelsen. Emnet er reguleret i kommunestyrelseslovens § 68 a,¹⁴ i henhold til hvilken kommunen kan udpege et eller flere medlemmer af bestyrelsen for en selvejende institution, men ikke flertallet af bestyrelsens medlemmer. For disse kommunalt udpegede bestyrelsesmedlemmer gælder, jf. § 68 a, stk. 3, at de ikke er undergivet kommunalbestyrelsens beslutninger ved udøvelsen af hvervet, for så vidt angår varetagelsen af opgaver, som kommunen ikke selv kan løse. Er der derimod tale om kommunale opgaver, har kommunalbestyrelsen instruktionsbeføjelse, for så vidt andet ikke følger af lovgivningen. Den fondsretlige lovgivning forbyder ikke en sådan instruktionsbeføjelse, men det almindelige fondsretlige krav om institutionens selvstændighed skal iagttages. Dette vil formodentlig typisk være opfyldt som følge af § 68 a, stk. 1 og 2, der udelukker at kommunen kan udpege – og dermed instruere – bestyrelsens flertal.

Ovenstående har taget sigte på den situation, at kommunen ønsker at stifte en selvejende institution, og lade denne etablere eller drive idrætsfaciliteter. Hvis der i stedet er tale om en eksisterende selvejende institution, må vurderingen af kommunens muligheder for at styre institutionen og råde over dens aktiver, foretages på baggrund af forholdene omkring institutionen, herunder særligt dens vedtægter.

Forudsat at der er tale om en ikke-erhvervsøkonomisk selvejende institution, vil kommunen kunne yde økonomisk støtte til denne, efter samme retningslinjer som de der er gældende for kommunal støtte til foreninger. Der henvises til omtalen i afsnit 4.3.

6. Idrætsfaciliteter drevet gennem offentlig-privat samarbejde

6.1 Offentlig-privat samarbejde i forskellige former

Der findes ingen lovbestemt eller på anden måde autoritativ definition af, hvad et offentlig-privat samarbejde er, og begrebet synes da også at blive anvendt bredt. En mulig måde at beskrive det på er, at det er et samarbejde mellem en offentlig instans og en privat part, hvor målet med samarbejdet er at løse en opgave, som den offentlige part ønsker varetaget.

¹³ Se for nærmere omtale af dette emne Konkurrencestyrelsens vejledende udtalelse om *In-house begrebets betydning for kommunal driftindgåelse med selvejende institutioner*, 27/2010. Udtalelsen tager sigte på selvejende institutioner inden for dagtilbudsområdet, men kan også tjene til inspiration i forhold til nærværende emne.

¹⁴ Lbk. 885/2012.

fællesskab af den offentlige og den private sektor eller gennem den private parts overtagelse af kontrollen med en offentlig enhed.

At OPP ofte involverer driftselementer bevirker, at der i mange OPP-projekter bliver tale om lange kontraktperioder. Det er således ikke usædvanligt, at der arbejdes med forløb på 20-30 år.

Det er traditionelt sådan, at OPP-selskabet formelt angives som ejere af aktiverne i kontraktperioden, hvilket blandt andet har sammenhæng med den skatte- og afgiftsmæssige behandling af OPP. Reglerne på dette område er komplicerede, og det anbefales, at der i konkrete tilfælde af OPP foretages en forudgående afklaring af de skatte- og momsretlige aspekter. Det er i den forbindelse muligt at indhente bindende svar fra skattemyndighederne.¹⁵

Som nævnt er det karakteristisk for OPP, at den private part påtager sig at finansiere projektet. Særligt i relation til bygge- og anlægsselementerne er dette en betydelig post, da disse i OPP-

projekter oftest er ganske store. Denne finansieringsmodel kan være en medvirkende årsag til, at den offentlige instans vælger OPP, idet belastningen på det offentlige budget fordeles over hele kontraktperioden i form af den afaltede, løbende ydelse.

For kommuner betyder låne- og deponeringsreglerne imidlertid, at betragningen om fordeling af den finansielle byrde ofte må modificeres. Ved OPP får kommunen adgang til et aktiv gennem en leaseaftale, og i forhold til låne reglerne for kommuner betyder dette, at værdien af aftalen skal indregnes i den samlede låntagning, og at der derfor enten skal være plads i lånerammen eller foretages deponering. Værdien af aftalen opgøres efter bestemmelse i lånebekendtgørelsens § 5,¹⁶ hvilket blandt andet betyder, at der ikke skal medregnes moms, såfremt denne kan refunderes gennem momsrefusionsordningen for kommuner og regioner. Endvidere tages der i lånebekendtgørelsen højde for, at aktivet i et OPP-samarbejde ofte færdiggøres over mere end ét år. Af den grund kan deponeringer opdeles, således at der deponeres over hele opførelsesperioden – hvert år med beløb svarende til årets andel af opførelsesomkostningerne, jf. § 5, stk. 6.

I relation til OPP og deponeringsproblematikken skal det bemærkes, at det er muligt for kommuner at søge om midler i en særlig OPP-pulje. Midlerne bliver givet i form af dispensation fra deponeringsreglerne. For 2012 var lånepuljen for kommunerne på 100 mio. kr. Midlerne skal anvendes til fremme af offentlig-private samarbejdsprojekter. Foruden denne særlige OPP-pulje findes der også mulighed for at søge midler til samme formål i andre statslige puljer.

¹⁵ Skatteforvaltningslovens kap. 8 (lbk. 175/2011 med senere ændring).

¹⁶ Bkg. 1238/2011.

Med den anførte beskrivelse af offentlig-privat samarbejde vil der foreligge et sådant i de tilfælde, hvor en kommune gennem aftale med enten en forening eller en fond får adgang til disse juridiske personers idrætsfaciliteter, eller de juridiske personer efter aftale driver kommunens egne idrætsfaciliteter. Hjemlen til aftaler om sådanne samarbejder findes i kommunalfulldmægten, og det forhold at det anses for at være en kommunal opgave at etablere og drive idrætsfaciliteter, hvorfor kommunen også kan leje sig til faciliteterne og købe sig til driftsydelserne. Disse former for offentlig-privat samarbejde er omtalt i afsnittene ovenfor, og aftaler om samarbejdet skal følge de regler, der er beskrevet. Endvidere kan aftalerne bruges til at sikre kommunen de positioner, kommunen ønsker (adgang til faciliteterne, priser m.v.). Hvordan dette skal ske afhænger af kommunens behov og de øvrige konkrete forhold, der således skal afspejles i den konkrete aftale.

I det følgende behandles den form for offentlig-privat samarbejde, der består i at kommunen og en eller flere private virksomheder eller foreninger samarbejder om at etablere en idrætsfacilitet og eventuelt også om at drive denne. Modellerne for hvordan et sådant samarbejde skal gennemføres er for så vidt tallose, fordi parterne kan indrette sig efter ønsker og behov. Én model springer dog i øjnene som særligt oplagt til dette formål, og det er offentlig-privat partnerskab (OPP).

6.2 Offentlig-privat partnerskab (OPP)

Kendetegnende for OPP er, at den offentlige part udbyder alle elementer knyttet til varetagelse af en opgave som én samlet pakke. Som et eksempel kan anvendes Furesø Kommune, der ønsker sig et vandaktivitetshus. Hvis kommunen vil søge dette ønske opfyldt gennem et OPP, vil det typisk være sådan, at kommunen udbyder design af byggeriet (arkitektur, ingeniørbetegninger m.v.), finansiering, opførelse, drift, vedligeholdelse og serviceydelser som et samlet hele, som den vindende entreprenør skal sikre varetagelsen af. Det er derfor karakteristisk for OPP, at den offentlige part kun har én kontrahent (OPP-selskabet), selv om varetagelsen af opgaven involverer en række opgaver, der er vidt forskellige fagligt set. Som part i OPP-samarbejdet køber kommunen sig retten til at anvende faciliteten i et omfang der aftales mellem parterne.

Ejeme af OPP-selskabet vil ofte være entreprenørselskaber, som har betydelig interesse i selve projektet, eksempelvis en eller flere byggeentreprenører, som foruden at fungere som ejere af OPP-selskabet, også indgår kontrakter med dette om opførelse af projektets bygninger. Det anførte gælder ved et såkaldt kontraktuelt OPP, hvor partnerskabet bygger udelukkende på et kontraktforhold. Ved et såkaldt institutionelt OPP er der tale om samarbejde mellem den offentlige og den private sektor inden for rammerne af en særskilt enhed, enten en til formålet oprettet enhed, som ejes i

Som i alle kontraktforhold er der også i forbindelse med OPP-projekter risici forbundet ved transaktionen, og kontrakten skal naturligvis anvendes til en fordeling af disse. I dette adskiller OPP sig ikke fra andre omfattende kontraktforhold. I forbindelse med risikofordelingen lægges der i OPP-modellen op til, at der skal foretages beregninger vedrørende de enkelte risici, og at disse her- efter placeres, hvor det betraget fra kontraktparternes synsvinkel er optimalt.

Det er en central begrundelse for at anvende OPP-modellen, at den skaber en incitaments- struktur, som fører til et givet problem leder til den løsning, der set over hele kontraktperioden betragtes som mest fordelagtig. Modellen skal kunne sikre dette, fordi de enkelte deltagere i OPP-selskabet ved, at indtjeningen på projektet påvirkes af de omkostninger, de skal afholde til drift og vedligehol- delse, hvorfor konsortiedeltagerne vil indregne disse omkostninger i forbindelse med design, opførelse og vedligeholdelse.

Det skal nævnes, at OPP som begreb langt fra har et entydigt indhold. Forskellige modeller kan derfor tænkes fremlagt som OPP. For den juridiske vurdering er det imidlertid uden betydning hvad modellen kaldes, idet det er de foreliggende forhold – måden på hvilken modellen søges gen- nemført – der er afgørende.

Roskilde den 27. december 2012,

Karsten Naundrup Olesen

Serien MOVEMENTS

Se de tidligere udgivelser i rapportserien på CISC's hjemmeside: www.sdu.dk/cisc

- 2014:8 Jens Høyer-Kruse og Bjarne Ibsen: Undersøgelse af Farum Arena.
- 2014:7 Rikke Agnete Andersen: Stemmer i Idrætshuset.
- 2014:6 Karsten Østerlund: Undersøgelse af 'DM i foreningsudvikling' 2012-2013.
- 2014:5 Jens Høyer-Kruse og Lau Tofft-Jørgensen: Undersøgelse af idrætfaciliteter i Skanderborg Kommune.
- 2014:4 Kurt Lüders: Sprækker i ADHD-diskursen.
- 2014:3 Peter Mindegaard og Bjarne Ibsen: Brugerundersøgelse af AquaPunkt-vandtræning.
- 2014:2 Bjarne Ibsen: 10 års forskning i bevægelser - CISC 2004-2014: Staturrapport for Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund - baggrund, undersøgelser og publikationer.
- 2014:1 Anna Staal: Unge, idræt og recovery: Evaluering af udviklingsprojekt om dræt for sindslidende.
- 2013:12 Maja Ahler: Lars Legemester og HandiLeg.
- 2013:11 Bjarne Ibsen, Malene Thøgersen og Klaus Levinsen: Kontinuitet og forandring i foreningslivet: Analyser af foreningslivets udbredelse, sammensætning og karakteristika i 00'erne.
- 2013:9 Peter Mindegaard, Bjarne Ibsen, Anne-Merete Kissow og Jan Sau Johansen: Brugerundersøgelse af undervisning i varmtvandsbassin.
- 2013:8 Sigrid Alison Rytz, Lars Elbæk og Bjarne Ibsen: Matematik- og læsetræning i en fodboldklub: Evaluering af Projekt Helhed i B 1909.
- 2013:7 Jens Høyer-Kruse og Bjarne Ibsen: Undersøgelse af 'DM i foreningsudvikling'
- 2013:6 Michael Fehsenfeld, Peter Mindegaard og Bjarne Ibsen: YOUR GAM3: Gadeidræt i udsatte boligområder.
- 2013:5 Jan Toftegaard Støckel: Fysisk aktivitet i skolefritidsordninger: En analyse af institutionsstrukturer og kulturer under forandring.
- 2013:4 Kurt Lüders og Ejgil Jespersen: Idrætsdeltagelse blandt unge voksne med sindslidelser.
- 2013:3 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: EN GOD OMVEJ – Bevægelse i lokalområdet: Samlet evaluering af otte kommunale anlægsprojekter til fremme af rekreativ fysisk aktivitet.
- 2013:2 Jan Toftegaard Støckel: Evaluering af Anbragte Børn i Bevægelse.
- 2013:1 Bjarne Ibsen, Malene Thøgersen og Lau Tofft-Jørgensen: Fritidsfaciliteterne i Fredensborg Kommune.
- 2012:17 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Naturparken Mellem Bakkedrag og Dalstrøg - Evaluering af en omdannet græsmark ved boligbebyggelse i Sønderborg.
- 2012:16 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: En Voldsom Omvej - Evaluering af en omdannet støjvold i Solrød.
- 2012:15 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Pixlpark - En Digital Legeplads - Evaluering af en omdannet plads i en ny bydel i Roskilde.
- 2012:14 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Et bevægelseksperimentarium - Evaluering af en omdannet park ved Sundhedscentret i Nykøbing Sjælland.
- 2012:13 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Sidesporet - Evaluering af en omdannet asfaltplads ved Nørre Aaby station.

- 2012:12 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Opfordring til udfordring - Evaluering af omdannede restarealer i Kolding Bycentrum.
- 2012:11 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Byens Arena - Evaluering af en omdannet parkeringsplads ved boligbebyggelse i Høje Gladsaxe.
- 2012:10 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Dronningens Bastion - Evaluering af en omdannet bastion på et historisk voldanlæg i Fredericia.
- 2012:9 Thomas Skovgaard, Kurt Lüders, Jesper von Seelen, Mette Munk Jensen, Bjarne Ibsen, Casper Due Nielsen og Tobias Marling: Svømning i den danske folkeskole.
- 2012:8 Bjarne Ibsen, Venka Simovska og Henrik M. Larsen: Tilgængelighed til og deltagelse i idræt blandt børn og unge på Vesterbro: Evaluering af DGI-byens børne- og ungeprojekt Go-Active.
- 2012:7 Bjarne Ibsen ... et al.: Idrættens outsiders - Inklusion eller eksklusion af vanskeligt stillede børn og unge i idræt: Evaluering af puljen til idræt for vanskeligt stillede børn og unge.
- 2012:6 Jan Arvidsen, Karen Dalgaard Pedersen og Søren Andkjær: Rum og rammer for Aktivt Udeliv: Et litteraturstudie om naturlige omgivers betydning for Aktivt Udeliv.
- 2012:5 Bjarne Ibsen: Human Resource Management for Volunteers in Sports Organisations in Europe.
- 2012:4 Charlotte Skau Pawlowski og Jens Troelsen: EN GOD OMVEJ - Bevægelse i lokalområdet: Kvalitativ analyse af den kommunale planlægnings- og implementeringsproces forbundet med projektet.
- 2012:3 Louise Kamuk Storm, Simon Madsen og Bjarne Ibsen: Evaluering af projekt Grib Chancen.
- 2012:2 Louise Bæk Nielsen og Bjarne Ibsen: Idrætsdeltagelse og idrætsfaciliteter i Vordingborg Kommune.
- 2012:1 Thomas Gjelstrup Bredahl: Slutevaluering af Greve Kommunes metodeudviklingsprojekt "MultiMinen" - For 6-8 årige børn med overvægt.
- 2011:6 Peter Lund Kristensen: Evaluering af 'Sunde vaner fra barnsben': Den kvantitative del - Vejle Kommune.
- 2011:5 Louise Kamuk Storm, Simon Madsen og Bjarne Ibsen: Evaluering af 'Bevæg dig sund og glad: Et projekt i Esbjerg Kommune for overvægtige børn og deres familier.
- 2011:4 Jan Toftegaard Støckel: Evaluering vedrørende projekt Idrætszen.
- 2011:3 Bjarne Ibsen og Louise Bæk Nielsen: Idræt og idrætsfaciliteter på Bornholm.
- 2011:2 Jakob Haahr og Søren Andkjær (red.): Muligheder og begrænsninger for friluftsliv: Konferencerapport - artikler og abstracts.
- 2011:1 Ejgil Jespersen: Evaluering af Krop og Kontor forsøgsprojekter.
- 2010:7 Pernille Andreassen: Evaluering af 'Sunde vaner fra barnsben' - Vejle Kommune.
- 2010:6 Forskningsenheden for 'Bevægelse, Idræt og Samfund' (BIS): Forskningsprofil og udviklingsplaner for 2010-2014.
- 2010:5 Bjarne Ibsen, Anne Mette Walmar Hansen og Eva Vennekilde: Ændringer i kommunal idrætspolitik efter kommunalreformen.
- 2010:4 Karsten Østerlund: Gå i Gang: Slutevaluering.
- 2010:3 Lise Specht Petersen: Rum for idræt og leg på Vesterbro.
- 2010:2 Bjarne Ibsen og Carsten Hvid Larsen: Aktivitet eller idrætspolitisk arbejde? Frivilligt arbejde i DGI Vestsjælland og DGI Nordsjælland.
- 2010:1 Bjarne Ibsen, Jan Toftegaard Støckel og Charlotte Klinker: Børn og fysisk aktivitet på Vesterbro.
- 2009:7 Lise Specht Petersen og Bjarne Ibsen: København – en by i bevægelse: evaluering af Københavns Kommunes motionsstrategi.

- 2009:6 Ole Lund: Evaluering af projekt 'Sund Cirkel'.
- 2009:5 Carsten Hvid Larsen og Bjarne Ibsen: Frivilligt arbejde i Gigtforeningen.
- 2009:4 Ole Lund: Sund indskoling – evaluering af sundhedsfremmende indsatser i SFO og indskoling i Frederikshavn Kommune.
- 2009:3 Kirsten Kaya Roessler: Gruppesamtaler som psykologisk behandling af kroniske smerter: erfaringer fra projektet "Tilbage til arbejdet".
- 2009:2 Lars Breum Christiansen og Jens Troelsen: Bevægelsesmuligheder i Kolding By 2008.
- 2009:1 Ole Lund: Rend og Hop – Vi si'r stop: et sundhedsprojekts bestræbelser på at skabe bedre betingelser for det sunde liv i Varde Kommune.
- 2008:10 Lars Breum Christiansen og Jens Troelsen: Bevægelsesmuligheder i Roskilde By.
- 2008:9 Per Jørgensen: Idrætspolitik i Gentofte Kommune gennem 100 år.
- 2008:8 Jens Høyer-Kruse, Malene Thøgersen, Jan Toftegaard Støckel og Bjarne Ibsen: Offentlige-frivillige partnerskaber omkring børn og fysisk aktivitet.
- 2008:7 Pernille Vibe Rasmussen: Foreninger og integration: Undersøgelse af foreningers vilkår for integrationsarbejde i Københavns Kommune.
- 2008:6 Thomas Gjelstrup Bredahl: Ekstern evaluering af Motion på Recept i Frederiksberg Kommune: September 2007.
- 2008:5 Thomas Gjelstrup Bredahl: Evaluering af Motion på Recept i Nordjylland 2007.
- 2008:4 Jens Troelsen, Kirsten Kaya Roessler, Gert Nielsen og Mette Toftager: De bolignære områders betydning for sundhed: hvordan indvirker bolignære områder på sundheden? – og hvordan kan udformningen gøres bedre?
- 2008:3 Ole Lund og Pernille Andreassen: Gå i gang: evalueringsrapport.
- 2008:2 Jan Toftegaard Støckel (red.): Parallel leg eller integreret leg? – partnerskaber om børn, leg og bevægelse.
- 2008:1 Pernille Vibe Rasmussen og Kirsten Kaya Roessler: Stofmisbrug og fysisk aktivitet: Evaluering af "Krop og læring – Mere styr på eget liv".
- 2007:1 Bjarne Ibsen: Børns idrætsdeltagelse i Københavns Kommune 2007.